

POLITYKA
INSIGHT | RESEARCH

Czempioni Narodowi

JAK WSPIERAJĄ
ŚRODOWISKO

Edycja 2021

Czempioni Narodowi

JAK WSPIERAJĄ
ŚRODOWISKO

AUTORZY

dr Adam Czerniak
dyrektor ds. badań, główny ekonomista
Polityka Insight

dr Radomir Matczak
ekspert ds. klimatu i rozwoju regionalnego

WSPÓŁPRACA

Alicja Obrębska

Marta Cymerman

REDAKCJA

Anna Chyckowska

PROJEKT GRAFICZNY

Kinga Su

Partnerem raportu jest Polpharma S.A.

Opracowanie jest bezstronne i obiektywne, a partner nie miał wpływu na jego tezy ani wymowę.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

POLITYKA
INSIGHT

Polityka Insight to pierwsza w Polsce platforma wiedzy dla liderów biznesu, decydentów politycznych i dyplomatów. Działa od 2013 r. i ma trzy linie biznesowe: wydaje serwisy analityczne dostępne w abonamentach (PI Premium, PI Finance i PI Energy), przygotowuje opracowania, prezentacje i szkolenia na zlecenie firm, administracji publicznej i organizacji międzynarodowych oraz organizuje debaty tematyczne i konferencje.

www.politykainsight.pl

Listopad 2021, Warszawa

Spis treści

Pierwsza dziesiątka rankingu czempionów narodowych / **4**

Potrzebna zmiana modelu gospodarowania / **8**

Polityki publiczne w służbie transformacji klimatycznej / **12**

Rola biznesu w kształtowaniu nowego porządku gospodarczego / **16**

Polska gospodarka – gotowa na proklimatyczną rewolucję? / **22**

Kryzys pandemiczny jako impuls do proekologicznych zmian / **26**

Podsumowanie i rekomendacje / **28**

Jakie cechy powinien mieć polski narodowy czempion / **32**

Zwycięzcy rankingu czempionów narodowych / **34**

Zmiany w porównaniu z poprzednią edycją rankingu / **38**

Klasyfikacja czempionów w poszczególnych kategoriach / **40**

Gospodarka / **40**

Branża / **42**

Zagranica / **44**

Innowacyjność / **44**

Klasyfikacja czempionów według głównych sektorów gospodarki / **46**

Klasyfikacja czempionów według własności firmy / **49**

Wskaźnik specjalny: Zieloni Czempioni / **50**

Pełne wyniki badania / **52**

Gospodarka / **54**

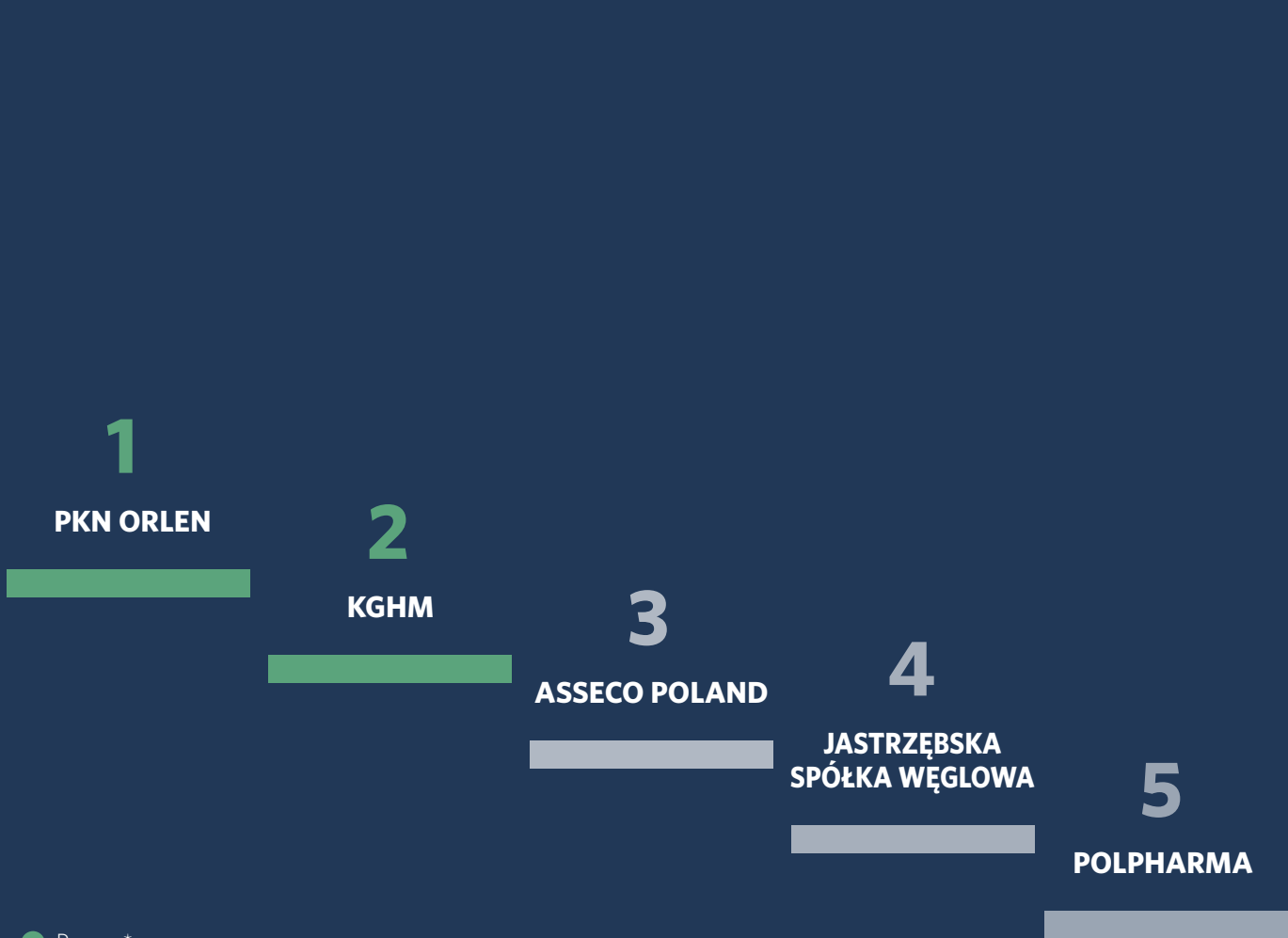
Branża / **56**

Zagranica / **58**

Innowacyjność / **59**

Aneks metodyczny / **60**

Bibliografia / **64**

- Prezes*
- Siedziba
- ✕ Zatrudnienie
- ◆ Wartość dodana**
- ROA (%)
- ★ Udział sprzedaży na rynki zagraniczne
- ⬠ Główna branża
- ⬡ Miejsce w rankingu 2020

* stan na 20.11.2021 r.
** obliczenia własne
Dane finansowe za 2019 r.

●	Daniel Obajtek	Marcin Chludziński	Adam Góral	Tomasz Cudny	Sebastian Szymanek
○	Płock	Lubin	Rzeszów	Jastrzębie-Zdrój	Starogard Gdański
✕	22 337	34 328	26 843	30 629	6107
◆	12 144	10 028	6524	6361	1059
○	6,0	3,6	2,2	4,4	12,3
★	53%	73%	87%	47%	15%
⬠	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej	Wydobycie rud metali nieżelaznych	Działalność związana z oprogramowaniem	Wydobywanie węgla kamiennego	Produkcja substancji farmaceutycznych i leków
⬡	1	2	3	8	5

Paweł Roszczyk	Jacek Michalak	Zbigniew Warmuz	Janusz Filipiak	Tomasz Hinc
Pieńków	Wrocław	Oświęcim	Kraków	Tarnów
2019	1925	3263	6348	15 607
199	311	1394	1050	3228
8,0	4,7	8,1	5,7	2,4
21%	75%	65%	44%	51%
Produkcja substancji farmaceutycznych i leków	Produkcja klejów	Produkcja kauczuku syntetycznego	Działalność związana z oprogramowaniem	Produkcja nawozów i związków azotowych
12	13	18	8	15

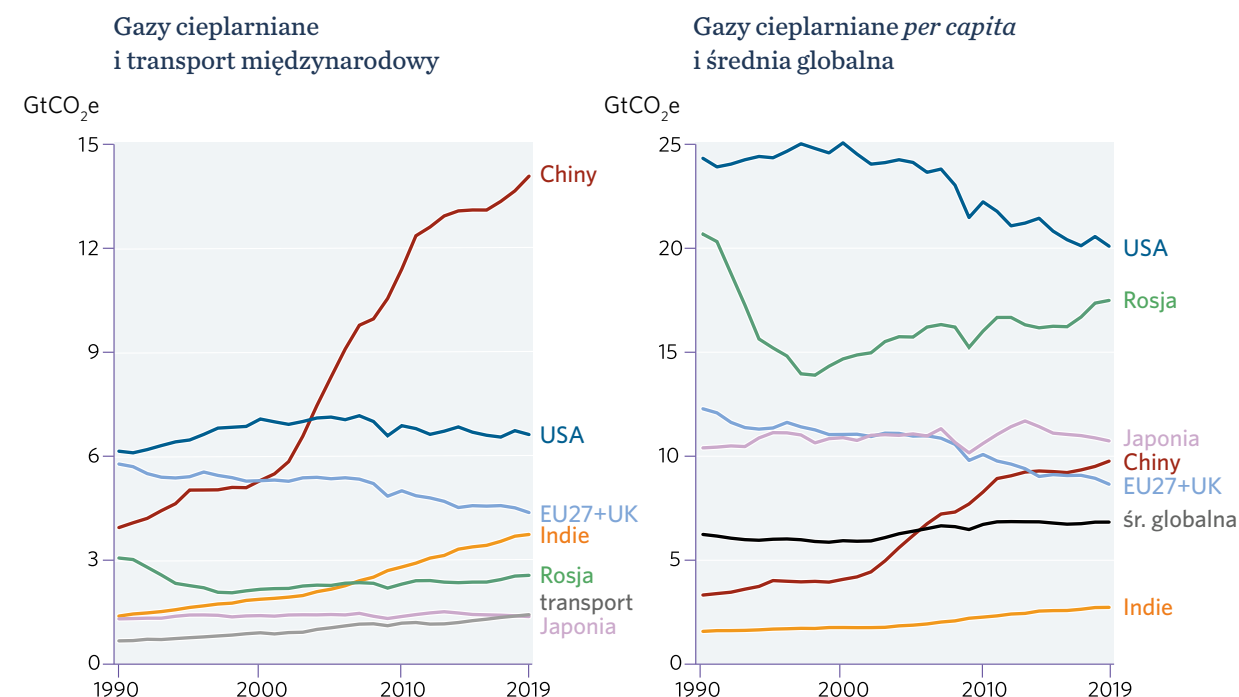
Potrzebna zmiana modelu gospodarowania

Kapitalizm, czyli obecny model gospodarczy, ma wady. Część z nich (np. działania krótkookresowe, nastawione na produkcję, sprzedaż i przechwytywanie zysku) uniemożliwia długoterminową stabilność i wzrost w ujęciu globalnym. Jeżeli będzie wciąż obowiązywał, to do roku 2050, kiedy według prognoz populacja ludzi przekroczy 9,7 mld¹, ludzkość będzie potrzebować 3-krotnie więcej zasobów, niż dziś jest w stanie pozyskać z kuli ziemskiej (Komisji Europejska 2020a).

Nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych przekracza możliwości regeneracyjne Ziemi i prowadzi do kryzysu klimatycznego. Jego najboleśniejże skutki w sferze środowiskowej, ekonomicznej, zdrowotnej, humanitarnej i politycznej są tuż za progiem. Świat próbuje ich uniknąć, czemu dał wyraz w tzw. paryskim porozumieniu klimatycznym z 2015 r. Wynikające z niego zobowiązania są w ostatnich miesiącach śrubowane przez liderów państw G20, które to jednocześnie znajdują się w ścisłej czołówce największych emitentów gazów cieplarnianych na świecie (United Nations Environment Programme 2020).

WYKRES 1. NAJWIĘKSZY GLOBALNI EMITENCI GAZÓW CIEPLARNIANYCH

Źródło: Eurostat 2018 r.

¹ Prognozy ONZ.

Wszystkie 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) otwarcie deklarują, że rozwój powinien być zrównoważony – czyli zapewniać równowagę między trzema wymiarami: gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Państwa te, przyjmując Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, określiły 17 celów. Są wśród nich: odpowiedzialna konsumpcja i produkcja; wzrost gospodarczy zapewniający godną pracę; miasta sprzyjające włączeniu społecznemu; przeciwdziałanie zmianom klimatu i zrównoważone użytkowanie ekosystemów.

Wysiłki te są konieczne, tym bardziej że prognozy nie nastrajają pozytywnie – zdaniem Światowego Forum Ekonomicznego **niepowodzenie działań w kwestii klimatu jest najdotkliwszym i drugim najbardziej prawdopodobnym ryzykiem długoterminowym dla świata**. Jego negatywnym skutkiem będzie m.in. nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych i szkód antropogenicznych w środowisku, dalsza utrata bioróżnorodności oraz kryzys zasobów naturalnych (The Global Risks Report 2021).

W tej sytuacji warto zadać kluczowe pytania:

- Jak zaspokajać potrzeby ludzkie, nie drenując Ziemi?
- Jak oddzielić rozwój społeczno-gospodarczy od popytu na zasoby nieodnawialne?
- Jak uniknąć degradacji środowiska i katastrofy klimatycznej, a w konsekwencji kryzysu (upadku) cywilizacji?

By skutecznie odpowiedzieć na te wyzwania należy postawić na:

1. **neutralność klimatyczną** – maksymalne ograniczenie emisji CO₂ np. w przemyśle, transporcie i energetyce oraz zrównoważenie tych emisji, których ograniczyć się nie udaje, poprzez zwiększanie pochłaniania, np. dzięki sadzeniu drzew;
2. **gospodarkę cyrkularną** – pozostawianie surowców i produktów w obiegu tak długo, jak jest to możliwe przy jednoczesnym maksymalizowaniu ich wartości. W konsekwencji będziemy wydobywać mniej surowców naturalnych i produkować mniej śmieci, a te, które już powstaną, można wykorzystywać ponownie do produkcji;
3. **redukcję nierówności społecznych** – zmniejszenie nierówności w krajach i między krajami.

W niniejszym raporcie skupiamy się na dwóch pierwszych zagadnieniach.

Neutralność klimatyczna

Działania sektora publicznego w trosce o neutralność klimatyczną widać w przestrzeni publicznej (opisaliśmy je w rozdziale „**Polityki publiczne w służbie transformacji klimatycznej**”). **Sukces transformacji klimatycznej w bardzo dużym stopniu zależy jednak od innej zmiennej – od postaw środowisk biznesowych**. Może nastąpić, gdy sektor prywatny będzie postrzegał siebie jako wpływowego i aktywnego aktora w tym procesie (WBCSD 2021). Dotyczy to zwłaszcza tzw. dużych graczy, którzy mają zdolność oddziaływania i wywoływania zmian w zachowaniach i świadomości konsumentów, w sposobie funkcjonowania sieci swoich kooperantów, a nawet całych segmentów rynku. Wśród tych, którzy mają taką możliwość, są firmy uznawane za czempionów narodowych.

Obecnie potrzebna jest modyfikacja zachowań największych graczy rynkowych. Ważne, by w swoje strategie na stałe wpisali kwestie ekologiczne, od których zależy długoterminowy sukces i stabilność tych przedsiębiorstw. Istotne jest ponadto, by umieli spożytkować swe kompetencje, zasoby (m.in. finansowe i ludzkie), pozycję rynkową i zmieniające się ramy regulacyjne dla przyspieszenia technologicznej ekotransformacji w swoich branżach i sektorach działalności. Chodzi też o to, aby systemowo i systematycznie włączali się we współpracę z innymi firmami, rządami, samorządami i organizacjami pozarządowymi na rzecz realizacji celu naturalności klimatycznej, czyli zerowej emisji netto gazów cieplarnianych.

Grunt pod tego rodzaju zmiany w myśleniu i działaniu korporacji zdaje się coraz solidniejszy, tym bardziej że powoli oczekują tego społeczeństwa, coraz bardziej świadome wyzwań, przed którymi stoi świat. **Przejsie na zrównoważone praktyki biznesowe staje się więc dla firm z jednej strony wyzwaniem natury egzystencjalnej, a z drugiej ma kluczowe znaczenie dla ich konkurencyjności i perspektyw rozwojowych**.

Najwięksi gracze rynkowi muszą na stałe wpisać w swoje strategie kwestie ekologiczne

Gospodarka cyrkularna

Circular economy, czyli gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ), to regeneracyjny system gospodarczy, w którym minimalizuje się zużycie surowców i wielkość odpadów oraz emisję i utraty energii poprzez tworzenie zamkniętej pętli, w której odpady z jednych procesów są wykorzystywane jako surowce dla innych, co maksymalnie zmniejsza ilość odpadów produkcyjnych (teraz-srodowisko.pl). Przechodzenie na model GOZ jest oficjalnym celem Unii. W związku z promocją tego podejścia Komisja Europejska (2020b) szacuje, że liczba miejsc pracy związanych z gospodarką cyrkularną w UE może w roku 2030 wynieść około 5 mln, a modele biznesowe zorientowane na obieg zamknięty **zwiększą rentowność firm** – pozwolą m.in. przełamać ich uzależnienie od surowców pozyskiwanych w warunkach intensywnej konkurencji globalnej. Obywatelom mechanizmy gospodarki cyrkularnej także przyniosą korzyść – zapewnią dostęp do wysokiej jakości funkcjonalnych, trwałych, naprawialnych i przeznaczonych do ponownego użycia produktów. Z tego powodu już dziś widać wyraźną determinację decydentów europejskich z sektora prywatnego w dążeniu do wykorzystania ogromnego potencjału technologicznego, rynkowego i społecznego (wiedza, umiejętności, miejsca pracy), jaki oferuje zasobooszczędna, nisko- i bezemisyjna gospodarka o obiegu zamkniętym. **Należy też sądzić, że wiele inicjatyw czy mechanizmów transformacji klimatycznej proponowanych przez sektor publiczny będzie wpisywać się w działalność przedsiębiorstw – zaistnieje synergia sektorów**.

Polityki publiczne w służbie transformacji klimatycznej

Osiągnięcie celu neutralności klimatycznej wymaga zaangażowania wszystkich polityk publicznych, wszystkich sektorów gospodarki i grup społecznych, a także instytucji naukowych i edukacyjnych. Kluczowa w tym procesie będzie mobilizacyjna rola sektorów publicznego i prywatnego, w tym inwestorów instytucjonalnych, banków czy funduszy kapitałowych – takie przesłanie płynie z zaproponowanego w roku 2019 przez Komisję Europejską Europejskiego Zielonego Ładu i szeregu powiązanych z nim strategii oraz inicjatyw legislacyjnych i finansowych.

Te wspólnotowe ambicje mają charakter transformacyjny dla gospodarki i społeczeństwa. W praktyce chodzi o:

- osiągnięcie zerowego poziomu emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2050,
- maksymalne uniezależnienie się od eksploatacji zasobów naturalnych,
- zachowanie i odbudowę kapitału naturalnego stanowiącego podstawę zdrowotności i dobrostanu obywateli,
- sprawiedliwe rozłożenie kosztów transformacji klimatycznej.

Pierwszą „lotną premią” w tym wyścigu klimatycznym będzie rok 2030, kiedy w UE ma nastąpić ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 55 proc. w stosunku do poziomu w 1990 r., udział energii z OZE w całkowitym zużyciu energii ma zaś osiągnąć poziom co najmniej 32 proc.

Realizacja tej proklimatycznej rewolucji wymagać będzie ogromnego zasilania finansowego (publicznego i prywatnego), a także nowych ram regulacyjnych oraz tzw. pracy u podstaw związanej z budowaniem świadomości obywateli i zmianą ich zachowań konsumenckich. Komisja Europejska jeszcze przed pandemią COVID-19 szacowała, że realizacja założeń Europejskiego Zielonego Ładu będzie wymagać inwestycji na poziomie **260 mld euro rocznie**, przy czym z budżetu UE do roku 2030 miałyby być uruchomione inwestycje o wartości co najmniej 1 bln euro.

Co mogą i robią instytucje publiczne

Na różnych szczeblach instytucje te **angażują się** w proces transformacji klimatycznej, a nawet **biorą na siebie rolę liderów zmian** w zakresie neutralności klimatycznej. Dotyczy to także takich obszarów, w których nieodzowna jest **systemowa współpraca z sektorem prywatnym**. Należy do nich zaliczyć: redukcję emisji gazów cieplarnianych w energetyce, rolnictwie, budownictwie, transporcie i przemyśle (w tym rozwój OZE), redukcję zapotrzebowania na surowce naturalne i na energię (efektywność energetyczna), ograniczenie marnotrawstwa żywności i promocję odpowiedzialnej konsumpcji, jak również zapewnienie sprawnej infrastruktury krytycznej, w tym zdolności do przewidywania klęsk żywiołowych i zarządzania sytuacjami kryzysowymi. Wyłaniającym się obszarem wzmożonej publiczno-prywatnej współpracy jest także zielony wodór, który w roku 2050 mógłby zaspokajać nawet blisko 25 proc. światowego zapotrzebowania na energię (Komisja Europejska 2020d).

Instytucje publiczne **mają możliwość pozyskiwania towarów, usług i infrastruktury o znacząco ograniczonym oddziaływaniu na środowisko za pośrednictwem tzw. zielonych zamówień publicznych lub przedkomercyjnych zamówień publicznych**. Dzięki tym zamówieniom przedsiębiorstwa i podmioty badawczo-rozwojowe angażują się w kreowanie nowatorskich rozwiązań odpowiadających na ważne wyzwania środowiskowe i społeczne, kreując jednocześnie rozwiązania (produkty) o dużym potencjale rynkowym. Jak wiele jest jednak w tej sprawie do zrobienia, świadczy fakt, że **w roku 2019 udzielono w Polsce zaledwie 1,3 tys. zielonych zamówień publicznych** (0,9 proc. wszystkich zamówień) o całkowitej wartości tylko 5,9 mld zł – to 3,0 proc. ogólnej wartości zamówień (GUS 2020).

W roku 2019 udzielono w Polsce zaledwie 1,3 tys. zielonych zamówień publicznych o wartości 5,9 mld zł, co stanowi 0,9 proc. wszystkich zamówień i tylko 3 proc. ich całkowitej wartości.

Zmiany proklamacyjne w sferze społeczno-gospodarczej wymagają ogromnych nakładów finansowych oraz ram ułatwiających podejmowanie decyzji inwestycyjnych zarówno sektorowi publicznemu, jak i inwestorom prywatnym. **Pierwszy na świecie system klasyfikacji działań na rzecz zrównoważonego rozwoju już się tworzy, pod nazwą taksonomia.** Jego głównym zadaniem jest ukierunkowanie przepływów kapitału na inwestycje przyjazne środowisku i społeczeństwu oraz wzmocnienie długofalowego podejścia do budowania wartości przedsiębiorstw. Dzięki spójnym i jednoznacznym zasadom pomoże w porównaniu inwestycji, w planowaniu ścieżki dekarbonizacji działalności, a także w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych czy formułowaniu skuteczniejszych polityk publicznych.

Zasady działania taksonomii są w ostatnich miesiącach precyzowane na poziomie UE. Mają częściowo zacząć obowiązywać z początkiem 2022 r. Szacuje się, że system ten obejmie około 6 tys. dużych firm i grup w UE. Pomoże zarówno inwestorom publicznym, jak i prywatnym w zrozumieniu, które przedsięwzięcia czy firmy budują odporność na zmiany klimatu, redukując ślad węglowy aktywności człowieka, a zatem które z nich działają zgodnie z szerszą polityką europejską i z postanowieniami paryskiego porozumienia klimatycznego.

Warto podkreślić, że **wprowadzenie taksonomii różnicuje perspektywy funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw w UE.** Spora ich część może nie spełnić wymogów taksonomii, stając się nieatrakcyjna dla inwestorów starających się obniżyć ślad węglowy swych portfeli. W takich firmach może dojść także do pogorszenia warunków kredytowych. Jednocześnie firmy, które zdecydują się na inwestycje zeroemisyjne, mogą liczyć na zwiększone zainteresowanie zakupem swoich akcji czy obligacji. W jeszcze innej sytuacji znajdują się firmy niepodjemujące dotąd zielonych inwestycji – mogą one skorzystać z „renty zapóźnienia”, wdrażając od razu najnowsze i najefektywniejsze technologie przy wsparciu zewnętrznego finansowania. W każdym z tych przypadków konieczne będzie jednak przygotowanie „ujawnień” informacji niefinansowych opartych na pełnych i wiarygodnych danych dotyczących wpływu danej firmy na klimat oraz wpływu klimatu na tę firmę (piszemy o tym w kolejnym rozdziale).

Taksonomia, mimo spodziewanych trudności interpretacyjnych i oporów implementacyjnych, powinna przynieść korzyści podmiotom publicznym i prywatnym. Umożliwi im prawidłową orientację na mapie proklamacyjnych inwestycji rozwojowych, które powinny stać się znakiem rozpoznawczym europejskiej (w tym polskiej) gospodarki.

Rola biznesu w kształtowaniu nowego porządku gospodarczego

Podmioty gospodarcze, śledząc globalne trendy, poszukując nowych przewag konkurencyjnych oraz dbając o wysoką jakość relacji ze społecznością swoich interesariuszy, z rozważą angażują się w redukcję negatywnych skutków środowiskowych swej aktywności. Coraz więcej z nich zdaje sobie sprawę, że **kwestie zmian klimatu są dla firm krytyczne, bo warunkują ich działanie i rozwój. Bezsprzecznie w pierwszej kolejności to duże korporacje odegrają kluczową rolę w transformacji klimatycznej oraz w kształtowaniu zielonej gospodarki.**² Dotyczy to zwłaszcza najbardziej surowcochłonnych, energochłonnych i emisyjnych sektorów (m.in. energetyka, budownictwo, mobilność, przemysł przetwórczy, produkcja żywności). Aby się to udało, niezbędne jest wyraźne włączenie kwestii kryzysu klimatycznego w ich strategię i modele biznesowe, w tym drastyczne ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń oraz wdrożenie zasad gospodarki cyrkularnej.

Co robią przedsiębiorcy

Proklimatyczne strategie stwarzają przedsiębiorstwom i sektorom gospodarki **nowe możliwości biznesowe i korzyści finansowe**. Przykładowo: redukcja kosztów i zużycia zasobów zmniejsza zapotrzebowanie na surowce i energię co pozwala uniezależnić się od ich zmiennych cen; można wykorzystywać zeroemisyjne źródła energii, recyklingować materiały i szerzej wykorzystywać surowce wtórne i alternatywne oraz redukować masę odpadów i zwiększać bezpieczeństwo łańcucha dostaw. Inną szansę stwarzają **nowatorskie grupy produktów (usług)** o niskim śladzie węglowym zbudowane ze wsparciem prac B+R. Może to w efekcie oznaczać **wykreowanie nowych rynków** lub **wzmocnienie pozycji konkurencyjnej** (innowacyjnej) na rynkach silnie rozwijających się, a także **przyciągnięcie wysoko wykwalifikowanych pracowników**. Nie bez znaczenia jest także **ułatwienie dostępu do finansowania zewnętrznego** (taksonomia UE), co wiąże się m.in. z budowaniem wizerunku firmy jako środowiskowo odpowiedzialnej.

Mimo tej wiedzy wciąż można wyróżnić trzy generalne podejścia firm na świecie do ograniczania przez nie emisji dwutlenku węgla (dekarbonizacji):

- 1. Pasywne** – oznacza brak realnych działań w odpowiedzi na presję klimatyczną.
- 2. Reaktywne** – cechuje się podjęciem elementarnych (wymuszonych) działań adaptacyjnych w celu redukcji ryzyk, ale bez koncentracji na pojawiających się szansach.
- 3. Ambitne** – oznacza postawienie jasnego celu: neutralność klimatyczna (np. Google do roku 2030), a niekiedy nawet dodatni wpływ na klimat (np. Microsoft do roku 2030). Tę postawę można obserwować najczęściej wśród obecnych lub wyłaniających się liderów rynkowych.

Firmy śmiało dążące do dekarbonizacji i „zamykania” obiegu gospodarki stosują różne modele biznesowe, często je integrując. Decydują się na:

- cyrkularny łańcuch dostaw (OZE, surowce biologiczne),
- odzysk zasobów (np. z materiałów, produktów ubocznych, odpadów),
- wydłużanie cyklu życia produktów (dzięki modułowemu projektowaniu, możliwości naprawy, regeneracji i odsprzedaży),
- platformy wymiany (np. wspólne użytkowanie zasobów produkcyjnych),
- model „produkt jako usługa” (płatny dostęp bez przekazania własności).

W działaniach tych pomocne są technologie cyfrowe, fizyczne i biologiczne umożliwiające np. redukcję marnotrawstwa zasobów, magazynowanie i odzysk energii oraz inne sposoby obniżenia kosztów produkcji, a także zmniejszenia presji na środowisko.

² Zielona gospodarka (*Green Economy*) to inicjatywa UNEP z 2008 r. Określa działalność ekonomiczną, której efektem jest poprawa jakości życia człowieka i jednocześnie zmniejszenie zagrożeń dla środowiska naturalnego.

Katalizatory zmian

Transformacji klimatycznej w firmach sprzyja kilka czynników. Są to m.in. postawienie neutralności klimatycznej w centrum strategii; zaangażowanie właścicieli kluczowych procesów we wspólne definiowanie projektów wpisujących się w GOZ (np. ograniczających energochłonność, emisyjność, czy materiałochłonność); zaangażowanie dostawców, podwykonawców i klientów w proces redukcji śladu węglowego. Warto podkreślić, że skutecznym narzędziem weryfikacji realizowanych przez firmy inicjatyw dekarbonizacyjnych może stać się tzw. wewnętrzna cena emisji CO₂. To wskaźnik, który pomaga porównać i ukierunkować planowane inwestycje w kierunku najefektywniejszych rozwiązań niskoemisyjnych, które mają z jednej strony wspierać budowę odpornych łańcuchów dostaw i przewag konkurencyjnych, a z drugiej rozwiewać ewentualne obawy ze strony akcjonariuszy lub innych interesariuszy.

Hamulce i pułapki zmian

Zdaniem przedsiębiorstw bariery działań prośrodowiskowych są kreowane m.in. przez podmioty zewnętrzne, które – chcąc utrzymać pozycję rynkową i minimalizować koszty finansowe – dążą do utrzymania regulacyjnego *status quo*. Są też bariery o charakterze wewnętrznym, jak kult celów i decyzji krótkoterminowych, brak silnego przywództwa zdolnego zmobilizować masę krytyczną do uruchomienia głębszych zmian, a także koszty transformacji. Koszty te będą bez wątpienia bardzo wysokie i dlatego powinny być całościowo wyceniane i otwarcie komunikowane. Niestety zbyt często postrzega się je negatywnie (jako wydatek konieczny). Tymczasem mają one w dużej mierze charakter prorozwojowy, a ich poniesienie generuje określone korzyści (i szanse) gospodarcze, społeczne i ekologiczne.

Materializacja ryzyk klimatycznych (np. rosnąca częstotliwość ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof naturalnych, wzrost poziomu mórz, masowe migracje ludności, wzrost cen żywności, kolejne pandemie, konflikty zbrojne) **może w praktyce oznaczać m.in. spadek możliwości produkcyjnych i popytu, wzrost kosztów, ograniczenie dostępu do kluczowych zasobów (np. wody).**

Tkwienie w konwencjonalnym modelu rozwoju, w którym kwestie klimatyczne nie odgrywają istotnej roli, może być dla wielu firm śmiertelną pułapką. Na horyzoncie pojawiają się bowiem poważne niebezpieczeństwa, a wśród nich:

- **ryzyka prawne i regulacyjne** (związane np. z cenami uprawnień do emisji, wymogami co do parametrów produktów czy sporami sądowymi);
- **ryzyka rynkowe** (np. pojawienie się technologii/produktów oferujących znacząco niższe koszty i emisje, zmiana zachowań i preferencji klientów, nadmierne umocnienie pozycji dostawców i wzrost kosztów surowców);
- **ryzyka reputacyjne** (związane np. ze stygmatyzacją sektora lub obawami inwestorów).

Świadomość oczekiwań

Przeprowadzone przez Deloitte (2019) w 18 krajach UE badanie na grupie 1200 przedsiębiorstw wykazało, że blisko połowa z nich odczuwa **presję na podjęcie działań związanych ze zmianami klimatu** ze strony klientów, pracowników, rządu, a także inwestorów, banków, konkurentów, a szerzej – społeczeństwa. Zarówno inwestorzy, jak i banki czy ubezpieczyciele coraz częściej pytają o ryzyka klimatyczne związane z prowadzeniem różnych typów działalności gospodarczej. Są świadomi zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi, więc oczekują klarownych informacji od firm. To m.in. ich zainteresowanie doprowadziło do **wzrostu znaczenia tzw. raportów niefinansowych – raportów ESG** (*Environmental, Social, Governance*). Zawierają one informacje m.in. o zużyciu wody i energii, o emisjach, o dochodach z niskoemisyjnych

produktów, o ukierunkowaniu polityki inwestycyjnej czy też o długofalowych celach klimatycznych. W raportach, firmy mają też zdefiniować fizyczne ryzyka zakłócające ich działalność (np. gwałtowne zjawiska pogodowe lub chroniczne zmiany w środowisku naturalnym typu susza) oraz tzw. ryzyka transformacyjne (regulacyjne, technologiczne, rynkowe czy reputacyjne). Wszystkie te informacje służą ocenie przyszłej kondycji i wartości danego przedsiębiorstwa nie tylko przez pryzmat jego szeroko pojętego oddziaływania na środowisko (klimat), ale również wpływu zmian klimatu na model biznesowy firmy i stabilność jej funkcjonowania

Raporty ESG zawierają informacje m.in. o emisjach, zużyciu wody i energii, ukierunkowaniu polityki inwestycyjnej firmy czy też jej długofalowych celach klimatycznych.

Firmy, które nie rozpoczną tego typu raportowania, pozostaną w tyle. Dlatego też w ujęciu globalnym następuje wzrost raportowania niefinansowego. Jak wynika z badania KPMG (2020), staje się ono powszechną praktyką dla dużych oraz coraz większej liczby średnich firm. W swoich raportach 40 proc. firm potwierdza ryzyka finansowe związane z klimatem, a ponad dwie trzecie z nich ujawnia założone cele redukcji emisji CO₂, przy czym najczęściej są to firmy z branży motoryzacyjnej, wydobywczej, użyteczności publicznej, technologicznej i telekomunikacyjnej.

Raportowanie niefinansowe jest obecnie najpopularniejsze w obu Amerykach, w krajach UE upowszechniło się zaś wraz z transpozycją do prawa krajowego Dyrektywy o raportowaniu niefinansowym. W Polsce obowiązkiem tym objętych jest jak dotąd nie więcej niż 160 spółek giełdowych, które zatrudniają powyżej 500 osób (Zielone finanse w Polsce 2020).

Niewątpliwym wyzwaniem jest to, że raportowanie ESG – mimo że jest trudne i wymaga zaangażowania dużej wiedzy i doświadczenia – nie odbywa się według uzgodnionych standardów. Nie sprzyja to porównywalności wyników prezentowanych przez przedsiębiorstwa. W związku z powyższym w nieodległej przyszłości, co najmniej na poziomie UE, należy spodziewać się ujednolicenia standardu raportowania, rozszerzenia jego obowiązku na spółki średnie, a także ukierunkowania zawartości raportów tak, by odnosiły się do realiów kryzysu klimatycznego i do ryzyka dalszej utraty różnorodności biologicznej. Wszystko to z myślą o inwestorach, regulatorach (np. bankach centralnych i rządach) oraz społeczności konsumentów i opinii publicznej, zwłaszcza w sytuacji, gdy mamy do czynienia z sektorami działalności gospodarczej mającymi krytyczny wpływ na klimat i przyrodę.

Warto podkreślić, że **raporty niefinansowe powinny być także wartością dla samej firmy**. Ich zawartość może wydatnie pomóc w lepszym zarządzaniu ryzykami klimatycznymi i budowaniu odporności, a także w określeniu strategicznych rynków i kierunków rozwoju przedsiębiorstwa, czy też usprawnieniu procesów zarządzania finansowego lub operacyjnego.

Sytuacja firm w Polsce

Z analiz raportów spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie wynika, że większość organizacji prezentuje **niski poziom świadomości zagadnień związanych ze zmianami klimatu** (Biernacki, Stalmach 2017–2019). Z roku na rok zauważalne są jednak pozytywne zmiany. Kształtuje się też grono liderów³. Spółki częściej uwzględniają w strategiach zarządzanie swoim wpływem na klimat (w 2019 r. robiło to 13 proc. z nich, wobec 9 proc. w 2017 r.) czy określają cele i działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych (32 proc. w 2019 r. wobec 11 proc. w 2017 r.).

Dużo lepiej pod tym względem nie wypadają czempioni narodowi. W tegorocznej edycji naszego badania wiele firm nie zdecydowało się na wypełnienie części środowiskowej ankiety, a niektóre odmówiły z tego powodu udziału w konkursie. Pozytywnie należy natomiast ocenić fakt, że podmioty, które zdecydowały się wypełnić kwestionariusz, wykazały dość wysoki poziom zaangażowania w transformację klimatyczną.

Z ważniejszych działań prośrodowiskowych podejmowanych przez czempionów wymienić należy:

- ✓ powszechne stosowanie metod zarządzania środowiskowego i sprawozdań niefinansowych,
- ✓ wysoki priorytet w strukturze dla kwestii środowiskowych i zrównoważonego rozwoju wyrażony zazwyczaj powierzeniem tych kwestii osobom na poziomie dyrektorów,
- ✓ wysoki udział odpadów przekazanych do recyklingu (niejednokrotnie powyżej 80 proc.).

Można też dostrzec sygnały ostrzegawcze, np. w postaci:

- ✗ bardzo niskiego udziału zużycia energii i ciepła ze źródeł odnawialnych,
- ✗ dość niskiej świadomości potrzeby badania śladu węglowego korporacji,
- ✗ znikomej presji na dostawców w zakresie wypełniania kryteriów środowiskowych.

Inspiracje dla firm w Polsce

Raporty niefinansowe, o których wspominaliśmy, mogą promować dobre praktyki biznesowe, a ich upowszechnienie inspirować innych i przyspieszyć transformację klimatyczną danego sektora czy też nawet gospodarki danego kraju. Poniżej prezentujemy kilka przykładów.

Korporacje bardziej świadome trendów, ryzyk i globalnej konkurencji korzystają już z **innowacyjnych rozwiązań**, które pozwalają obniżyć koszty produkcji i jednocześnie zadbać o środowisko naturalne. Warto przytoczyć choćby praktykę zastępowania w bieżącej działalności zasobów kopalnych zasobami odnawialnymi⁴ lub wprowadzania tzw. obiegu zamkniętego produkcji i znaczącego ograniczenia zużywanych zasobów.⁵

Są też przykłady nawiązywania partnerstw. Jednym z nich jest Climate and Clean Air Coalition Oil & Gas Methane Partnership⁶, które zwraca uwagę na potężne emisje metanu przy wydobyciu ropy i z gazu.⁷ W partnerstwie tym prowadzone są m.in. badania głównych źródeł emisji metanu oraz ocena technologii mogących przyczynić się do redukcji tych emisji.

3 Według ostatniego z ww. raportów spółkami najbardziej świadomymi klimatycznie w roku 2019 były: MOL Magyar Olay, LPP S.A., LUG S.A., JSW S.A., CCC S.A., Orange Polska S.A.

4 Przykład: firma BASF, która korzysta z bio-nafty i biogazu.

5 Przykład: firma DSM, która opracowała technologię produkcji wykładziny w pełni nadającej się do recyklingu przy zerowym zużyciu wody i 90 proc. oszczędności energii podczas produkcji.

6 Climate and Clean Air Coalition Oil & Gas Methane Partnership -<https://www.ccacoalition.org/en/activity/ccac-oil-gas-methane-partnership>.

7 W jego skład wchodzi m.in. tacy światowi potentaci, jak BP, Shell czy Statoil.

Spośród działań realizowanych przez naszych czempionów narodowych warto wymienić dobre praktyki polegające m.in. na ograniczaniu masy odpadów i ponownym wykorzystaniu produktów, zaangażowaniu pracowników w tworzenie pomysłów i wdrażanie proekologicznych rozwiązań czy też na wdrażaniu technologii redukujących negatywne efekty środowiskowe tych emisji.

Dobre praktyki w Polsce

Firma LPP od 2017 r. zużyła o 570 ton plastiku mniej w opakowaniach, osiągając w sprzedaży wysyłkowej 100 proc. opakowań pochodzących z makulatury. Jednocześnie 5,3 tony z zebranych przez nią od 2018 r. ubrań zyskało drugie życie.

Firma Polpharma ustanowiła Nagrodę Zielonego Procesu, aby docenić pomysły pracowników przyczyniające się do ograniczania negatywnego wpływu firmy na środowisko. W latach 2009-2018 pracownicy zgłosili 129 takich inicjatyw, dzięki którym firma odniosła korzyści na poziomie 18 mln zł.

Jastrzębska Spółka Węglowa niweluje wpływ na otoczenie m.in. poprzez wdrażanie technologii separacji wodoru z gazu koksowniczego oraz dzięki gospodarzemu wykorzystaniu metanu. Obecnie 60 proc. przechwyconego gazu wykorzystuje w celach energetycznych, co przyczynia się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i poprawy bezpieczeństwa pracy górników.

Polska gospodarka – gotowa na proklimatyczną rewolucję?

Jedną z miar dystansu, jaki pokonała polska gospodarka od roku 1990, jest wielkość emisji gazów cieplarnianych, która w roku 2018 była o ponad 13 proc. niższa niż 40 lat temu. Warto tu jednak poczynić trzy zastrzeżenia. Po pierwsze w tym samym czasie emisja gazów cieplarnianych w całej UE spadła o ponad 25 proc. Po drugie **Polska jest na 3. miejscu w UE pod względem wielkości emisji w stosunku do PKB** (Enge et al. 2020). Po trzecie **od kilku lat emisja gazów cieplarnianych w Polsce wyraźnie rośnie**, a nasz kraj pozostaje w czołówce UE pod względem wielkości emisji *per capita*. Do tego emisje z sektorów nieobjętych unijnym systemem handlu uprawnieniami (m.in. transport, budynki, rolnictwo) znacznie się zwiększyły, niwelując redukcje osiągnięte m.in. w energetyce i przemyśle.

Emisje gazów cieplarnianych w Polsce kumulują się w kilku sektorach. Transport odpowiada za około 15 proc. emisji, budynki (w całym cyklu życia) za 38 proc., a rolnictwo – za około 8 proc. (z tendencją rosnącą). Z kolei sektor energetyczno-przemysłowy jest odpowiedzialny za ok 34 proc. emisji, przy czym największe emisje przemysłowe pochodzą z procesu produkcji paliw, cementu, chemikaliów i stali (Bajczuk 2020).

W ostatnich 20 latach dynamika wzrostu całkowitego zużycia energii w Polsce była niższa niż tempo wzrostu PKB. Wskazuje to na **powolne zrywanie zależności między wzrostem gospodarczym a konsumpcją energii**. Jednak energochłonność, jeden z wyznaczników zaawansowania technologicznego gospodarki, jest w Polsce bardzo wysoka. W Europie jest tylko siedem państw w gorszej sytuacji. Z kolei np. **w Niemczech trzeba dwukrotnie mniej energii niż w Polsce na każde euro wypracowanego PKB** (Eurostat 2019). Mimo że Polska poprawia efektywność wykorzystania energii i paliw – w ciągu ostatnich 10 lat zanotowała w tym zakresie wzrost o blisko 35 proc. – to dogonienie średniej UE może jej zająć nawet kilkadziesiąt lat.

W 2018 r. największym konsumentem energii był sektor transportu (32,4 proc.), a następnie gospodarstwa domowe (27,7 proc.), przemysł (23 proc.) usługi (11,3 proc.) i rolnictwo (5,6 proc.). Względem roku 2000 największy spadek odnotowano w przemyśle (o 8,7 p.p.), co wynika m.in. z jego restrukturyzacji i wprowadzania energooszczędnych technologii, a największy wzrost nastąpił w transporcie (o 15,4 p.p.). Choć widać silną tendencję spadku udziału węgla w produkcji energii elektrycznej (około 70 proc. w roku 2020), to przestrzeń do zagospodarowania przez OZE wciąż wydaje się bardzo duża – ich udział wzrósł w roku 2020 do około 18 proc. (GUS 2020b).

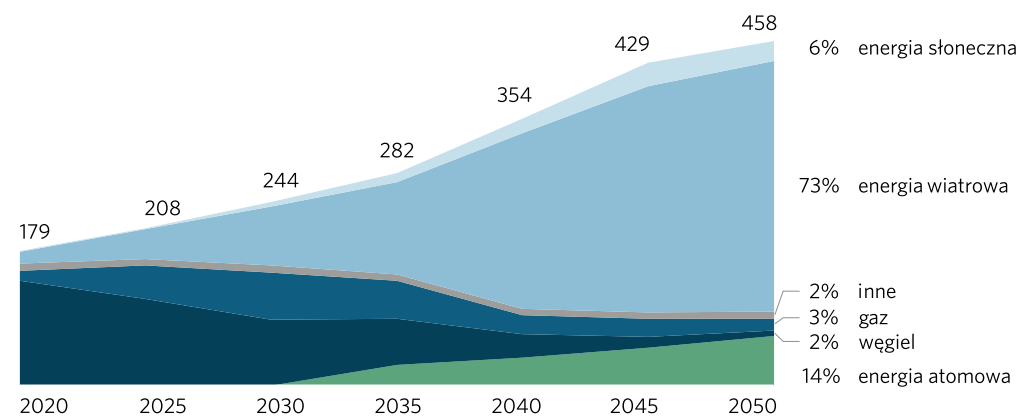
Uzupełniając obraz środowiskowej efektywności produkcji, warto dodać, że całkowita masa surowców zużytych na potrzeby polskiej gospodarki wzrosła w roku 2019 o ponad 30 proc. wobec roku 2000, co stawia Polskę niekorzystnie w UE pod względem surowcochłonności (24. miejsce). Poza tym zużycie wody na potrzeby przemysłu spadło w porównaniu do roku 2000 o ponad 17 proc., a ilość odpadów przemysłowych poddanych odzyskowi w roku 2019 nie przekroczyła 50 proc. (GUS 2020b).

Ten opis stanu „zazielenienia” polskiej gospodarki można dopełnić informacją, że w przygotowanym w roku 2019 przez Komisję Europejską rankingu Polska zajęła 24. miejsce w UE pod względem wartości indeksu eko-innowacyjności, osiągając wyniki poniżej 85 proc. średniej (Ecoinnovation Scoreboard 2019).

Skala kosztów i korzyści

Biorąc pod uwagę wyzwania, przed jakimi stoi polska gospodarka na drodze do neutralności klimatycznej w roku 2050, w tym prognozowany nawet 2,5-krotny wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną (patrz: wykres 2), **konieczne jest podjęcie współpracy przez sektory publiczny, prywatny i obywatelski**. Należy skupić się na **redukcji energochłonności i zastąpieniu paliw kopalnych bezemisyjnymi źródłami energii**.

WYKRES 2. POTENCJALNE ZMIANY W MIKSIE ENERGETYCZNYM POLSKI DO 2050 R. (PRODUKCJA ENERGII, TWh/ROK)

Źródło: Opracowanie na podstawie Enge et al. 2020.

Według firmy McKinsey osiągnięcie zerowych emisji netto w polskiej gospodarce będzie wymagało **dodatkowych inwestycji w ciągu kolejnych 30 lat na poziomie 380 mld euro** (1-2 proc. PKB Polski rocznie). Powinny się one skoncentrować w takich obszarach, jak: OZE, elektryfikacja wytwarzania ciepła, redukcja energochłonności firm, elektryfikacja transportu, termomodernizacja i niskoemisyjne źródła ciepła dla budynków, paliwa niskoemisyjne w rolnictwie, absorpcja CO₂; zalesianie, agroleśnictwo, instalacje wychwytywania i składowania (Enge et al. 2020).

Potencjalne znaczące korzyści ograniczania emisji dwutlenku węgla uwidocznią się m.in. w oszczędnościach (niższych kosztach operacyjnych), w spadku zależności od importu paliw kopalnych, w rozwoju nowych gałęzi gospodarki i powstaniu nowych miejsc pracy, a także w wyższej stopie inwestycji i poprawie bilansu handlowego Polski. Czynniki te powinny zaowocować także dodatkowym wzrostem gospodarczym.

Rządowe plany dekarbonizacji

Decydenci krajowi nabierają dojrzałości strategicznej, gdy chodzi o kompleksowe podejście do wyzwania neutralności klimatycznej. Zgodnie z zapisami przyjętej kilka miesięcy temu przez rząd Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. (PEP) na krajową niskoemisyjną transformację energetyczno-klimatyczną do 2030 r. skierowanych zostanie około 260 mld zł środków UE i krajowych (publicznych i prywatnych).

Według PEP do roku 2030 w Polsce ma nastąpić 30-procentowa redukcja emisji gazów cieplarnianych w stosunku do roku 1990, udział OZE w końcowym zużyciu energii brutto ma sięgnąć 23 proc., a efektywność energetyczna ma być o 23 proc. wyższa niż w roku 2020. W tym samym roku we wszystkich miastach powyżej 100 tys. mieszkańców ma funkcjonować zeroemisyjny transport zbiorowy, a udział węgla w miksie energetycznym nie powinien przekroczyć 56 proc. W dalszej perspektywie podstawą całego systemu elektroenergetycznego będą źródła nisko- i zeroemisyjne. Źródła takie mają też docelowo pokryć zapotrzebowanie cieplne wszystkich mieszkańców, a budynki mieszkalne obejmie „totalna” termomodernizacja (z kolei nowe nieruchomości mają być zeroemisyjne). Poza tym będziemy mieli do czynienia z ekspansją w obszarze morskiej energetyki wiatrowej oraz energetyki obywatelskiej opartej o OZE. Wspierane będą rozwiązania innowacyjne w segmencie OZE, w tym technologie magazynowania energii, inteligentnego opomiarowania i zarządzania energią. Nastąpić ma również elektryfikacja transportu wsparta rozwiniętymi technologiami wodorowymi i dojrzałym rynkiem wodoru.

To nie wszystkie plany zapisane w PEP. Jednak nawet te opisane powyżej dają poczucie **ogromnej skali zamierzeń inwestycyjnych, regulacyjnych i koordynacyjnych** (publiczno-prywatno-społecznych), jakie muszą nastąpić, aby zmaterializowały się tak ambitne cele. Zewnętrzne okoliczności bardzo sprzyjają ich realizacji – **znacząca część środków UE dla Polski w najbliższych 5–10 latach zostanie ukierunkowana na zieloną transformację, sprzyjając konkurencyjności polskiej gospodarki.**

Możliwości związane z nowym budżetem UE

W ramach **unijnej Polityki Spójności 2021–2027 dla Polski przewidziano 66,8 mld euro**. Obecnie trwają prace związane z przygotowaniem stosownych programów operacyjnych. Środki Polityki Spójności dla sektora energii i przedsiębiorstw zostaną skierowane na rozwój zielonych technologii, poprawę efektywności energetycznej, OZE, inteligentne sieci energetyczne, adaptację do zmian klimatu, transformację firm ku zielonej gospodarce (GOZ), a także prośrodowiskowe rozwiązania cyfrowe i automatyzację. Planowane jest również wsparcie nisko- i zeroemisyjnego transportu, a także rozwój tzw. *green skills*. Osobnym wsparciem jest **Fundusz Sprawiedliwej Transformacji** (około 3,5 mld euro), dedykowany obszarom uzależnionym od paliw kopalnych lub wysoko emisyjnego przemysłu. Jego środki będą kierowane na tworzenie miejsc pracy w „czystych” sektorach, na wsparcie nowych przedsiębiorstw, na rekultywację terenów pogórnictwa i przemysłowych, a także na poprawę jakości powietrza, rozwój GOZ czy redukcję zagrożeń dla środowiska.

Dodatkowo w odpowiedzi na pandemię COVID-19, skutkującą koniecznością uruchomienia wielu reform i pakietów inwestycji, powstał **Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności**, który ma uzupełnić interwencję Polityki Spójności kwotą 750 mld euro (w Polsce 58 mld euro w formie grantów i pożyczek). Środki te zostaną przeznaczone na działania antykryzysowe, kompleksowe programy inwestycyjne i wzmocnienie odporności społeczno-gospodarczej UE po kryzysie. Propozycje ukierunkowania tych środków w Polsce przedstawia projekt Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności z kwietnia 2021 r.

Opisane wyżej **fundusze UE będą bezpośrednio wiązać się z celami Europejskiego Zielonego Ładu**, torując zeroemisyjną ścieżkę rozwoju UE, wspierając także bezpośrednio **zieloną transformację przedsiębiorstw i całych sektorów europejskiej gospodarki.**

Pozytywna presja konsumentów

Polskie społeczeństwo wydaje się szybko dojrzywać do akceptacji głębokich zmian w sposobie funkcjonowania gospodarki. Wnioski z badania firmy Innogy (2021) wskazują, że dla 82 proc. mieszkańców kraju kwestie dotyczące zmian klimatu i degradacji środowiska są ważne lub bardzo ważne. Większość badanych uważa zmiany klimatu za realne zagrożenie dla siebie i dla swoich bliskich. **Zdaniem 79 proc. badanych firmy i instytucje publiczne powinny finansować rozwiązania proekologiczne**, a skala wyzwań jest tak duża, że bez ich zaangażowania, efekty będą niezauważalne. Co ciekawe, zdaniem 86 proc. Polaków wprowadzanie rozwiązań proekologicznych powinno wynikać przede wszystkim ze względów zdrowotnych (71 proc.) oraz z potrzeby uwzględnienia interesów i praw kolejnych pokoleń (68 proc.), a dopiero w następnej kolejności ze względów ekonomicznych czy oszczędnościowych (31 proc.).

Przyglądając się sytuacji w Polsce, trudno jednoznacznie rozstrzygnąć, kto – obywatele i ich organizacje, administracja (rząd, samorząd) czy biznes – jest najlepiej przygotowany do transformacji klimatycznej. Bez względu na to, wydaje się, że stopniowo (dla wielu zapewne zbyt wolno) zbliżamy się do stanu, w którym jasny (zeroemisyjny) kierunek polityki publicznej zacznie skutecznie wspierać systemowe (zeroemisyjne) przekształcenia w sferze biznesu przy proaktywnym (weryfikującym, wy-

Kryzys pandemiczny jako impuls do proekologicznych zmian

Dzień Długu Ekologicznego (DDE) wypada, gdy globalna konsumpcja przekracza dostępne na Ziemi zasoby naturalne przypadające na dany rok, a więc gdy planeta traci zdolność do ich odnawiania. Gdy w 1987 r. po raz pierwszy obchodzono DDE, wypadł on 23 października. W 2019 r. był to już 29 lipca; w ubiegłym roku – za sprawą pandemii COVID-19 – nieco później, bo 22 sierpnia. Każdego roku ludzkość zaciąga więc kredyt, który zostawi w spadku kolejnym pokoleniom.

Ubiegłoroczna poprawa stanu środowiska była chwilowa, a pandemia obnażyła słabość obecnego systemu ekonomicznego oraz silną potrzebę zmniejszenia zależności od zewnętrznych dostaw strategicznych surowców i nabrania odporności na przyszłe wstrząsy. **Paradoksalnie więc pandemia może stać się impulsem do uruchomienia głębokich przemian umożliwiających wyjście z kolein rozwoju na koszt środowiska, którymi ludzkość podąża co najmniej przez ostatnie kilkadziesiąt lat.**

Za sprawą pandemii przedsiębiorcy stanęli przed wyzwaniami, z jakimi nie musieli mierzyć się nigdy dotąd – zawieszenie gospodarki, „sterylne” miejsca pracy, praca zdalna, zakłócenia w łańcuchach dostaw czy konieczność gwałtownego przyspieszenia transformacji cyfrowej. Prezesi na całym świecie szybko nabywają świadomość kluczowych ryzyk, za które uważają: pandemię i inne kryzysy zdrowotne, zmianę zachowań klientów, zmienne koszty energii, zmiany klimatu i szkody środowiskowe. W badaniu przeprowadzonym na początku 2021 r. 53 proc. prezesów dużych firm w Polsce (i 68 proc. globalnie) przyznaje, że uwzględniło już pandemię i kryzysy zdrowotne w strategii zarządzania ryzykiem, a 22 proc. z nich (globalnie 40 proc.) wskazuje, że analizując ryzyka, uwzględniło zmiany klimatu i szkody środowiskowe. Przyglądając się jednak faktycznym krokom podejmowanym przez spółki, można zauważyć, że często są one niewystarczające i dają zarządom fałszywe poczucie bezpieczeństwa (PWC 2021).

Pandemia wpłynęła na potrzebę zmiany celów strategicznych i rozwiązań organizacyjnych przedsiębiorstw, a także na wzrost znaczenia inicjatyw proekologicznych. Szansę „odbicia” stanowią nowe modele biznesowe, nowe rynki czy rozwiązania technologiczne. Niezbędne będą również dalsze zmiany społeczne (świadomościowe) i modele konsumpcji oraz rozwój kwalifikacji nadążający za dynamicznymi zmianami w otoczeniu. Prezesi w czasach „post-COVID” zamierzają inwestować m.in. w zrównoważony wzrost i inicjatywy ESG. Istnieje tu jednak duża różnica w podejściu pomiędzy spółkami polskimi i zagranicznymi. Wśród tych pierwszych planuje je tylko 35 proc., a spośród drugich aż 60 proc. przedsiębiorstw (PWC 2021). Intencje firm związane ze zrównoważoną transformacją są zapewne złożone. Wynikają one m.in. z „zielonego” ukierunkowania publicznych pakietów inwestycyjnych, z poszukiwania oszczędności w bieżącej działalności czy ze świadomości globalnych ryzyk, które generują presję ekonomiczną, technologiczną i reputacyjną, związaną m.in. z zagrożeniem zbyt późnego zaistnienia na tzw. rynkach przyszłości (The Global Risks Report 2021).

Wybuch pandemii **COVID zmienił prognozy gospodarcze** na całym świecie i wymusił konieczność pilnej reakcji oraz dostosowania instrumentów wsparcia i mechanizmów budżetowych. Proponowane w wielu krajach post-COVID-owe pakiety naprawcze i ratunkowe zawierają w sobie silny komponent skierowany na klimatyczną (i cyfrową) transformację (OECD 2020). Stwarza to dodatkową zachętę i szansę dla biznesu, który może jeszcze aktywniej i bardziej kompleksowo włączyć się w realizację celu neutralności klimatycznej, zrywając z wyniszczającym napięciem między długoterminowymi wyzwaniami globalnymi a krótkoterminowymi korzyściami finansowymi. Otwiera się więc ogromna szansa, choć gwarancji sukcesu brak.

Podsumowanie i rekomendacje

Bez sektora biznesowego, a zwłaszcza bez największych firm, nie jest możliwe przejście społeczeństw i gospodarek do neutralności klimatycznej. Jednocześnie firmy, działając indywidualnie i przez pryzmat swych czysto ekonomicznych interesów, niewiele na polu realnej dekarbonizacji osiągną. **Potrzebna jest trwała międzysektorowa współpraca angażująca podmioty publiczne, sektor gospodarki i organizacje obywatelskie. Świat, w tym Polskę, czeka zarówno skok, jak i szok technologiczny oraz systemowa (także kulturowa) zmiana sposobu funkcjonowania struktur społeczno-gospodarczych, w tym stylu życia.**

Dużo do zrobienia w sektorze publicznym

Wskazany powyżej skok jest podporządkowany głównie transformacji energetycznej. Należy ją traktować jako szansę na głęboką modernizację i zasadniczą poprawę konkurencyjności całej gospodarki. **Transformacja energetyczna powinna stać się centralnym elementem polityki państwa**, w której filarami będą wyzerowanie emisji netto, efektywność energetyczna (poszanowanie energii) oraz cyrkularność zasobów (redukcja uzależnienia od surowców pierwotnych). Wydaje się, że w sprostaniu temu ambitnemu zadaniu mogą pomóc m.in. następujące działania sektora publicznego:

- ukształtowanie stabilnego otoczenia regulacyjnego dla dekarbonizacji gospodarki wsparte m.in. upowszechnieniem zielonych i przedkomercyjnych zamówień publicznych, skuteczną egzekucją zasady „zanieczyszczający płaci”, a także sprawnym systemem zwalczania przestępstw przeciwko środowisku;
- uruchomienie długofalowego planu uniezależnienia systemu energetycznego od węgla oraz nadanie priorytetu działaniom skierowanym na cel generacyjny pt. „100 proc. energii z OZE”;
- uruchomienie kompleksowego systemu wsparcia dla ekoinnowacji, efektywności energetycznej i GOZ w przedsiębiorstwach, a także w podmiotach publicznych oraz organizacjach obywatelskich;
- uruchomienie strategicznego programu rozwoju niskoemisyjnej, energooszczędnej i odpornej na zmiany klimatu infrastruktury (m.in. w sektorze energii, wody, telekomunikacji i transportu);
- systemowe wzmocnienie rynkowej pozycji konsumentów dla zapewnienia im lepszego dostępu do wiarygodnych informacji na temat śladu węglowego produktów, firm i organizacji publicznych;
- regularna ocena i informowanie na temat zagrożeń wynikających ze zmian klimatu, wzmocnienie systemu ostrzegania i zarządzania kryzysowego.

Niezbędne przewartościowania w sektorze prywatnym

Działania sektora publicznego w obszarze neutralności klimatycznej powinny być sprzęgnięte z działaniami biznesu. Potrzebne są m.in. następujące zmiany w zachowaniu przedsiębiorstw:

- długofalowe inwestowanie w wiedzę, która pozwala na lepsze zrozumienie skali i konsekwencji własnego wpływu na środowisko w całym łańcuchu budowania wartości, a także stanowi inspirację dla odważnych działań;
- upowszechnianie nowego modelu przywództwa, w którym kluczowe miejsce zajmuje zdolność ambitnego określenia środowiskowej odpowiedzialności firmy, a także systemowe myślenie uwzględniające szeroki (globalny) kontekst jej działania;
- regularne wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań godzących dbałość o środowisko z możliwością budowania własnej wartości i pozycji rynkowej;
- odejście od nastawienia na ograniczanie wywoływanych w środowisku szkód na rzecz działań, które mogą kreować także pozytywne przekształcenia w ekosystemach;
- zerwanie z pozornymi, często krótkofalowymi, przedsięwzięciami obliczonymi przede wszystkim na efekt wizerunkowy (*green washing*);
- wzmacnianie korporacyjnej odporności i budowanie zdolności adaptacji do zmian klimatu, w tym tworzenie tzw. planów ciągłości działania.

Społeczne zapotrzebowanie na rzetelną wiedzę

Konsumenci chętnie przyjmują ekorozwiązania, za które coraz częściej wolą zapłacić więcej, jeśli wiedzą, że tym sposobem przyczyniają się do poprawy stanu środowiska. Dlatego też w przyszłości **kluczowe znaczenie odegra pełny dostęp do wysokiej jakości informacji o środowisku dla obywateli, a także skuteczne i cieszące się zaufaniem społecznym kanały przekazywania inspirującej wiedzy i umiejętności** (edukacja). Ważne będzie promowanie wśród mieszkańców wzorców zrównoważonej konsumpcji, za co powinni odpowiadać eksperci i instytucje o niekwestionowanym autorytecie. Chodzi o to, by wzmocnić świadomość zagrożeń, wyzwań i szans związanych ze zmianami klimatycznymi. Ta wyższa świadomość będzie z kolei sprzyjać trwałemu i powszechnemu zaangażowaniu sektora prywatnego, społecznego i publicznego w tworzenie i realizację wielu wspólnych – często kompleksowych i wieloletnich – przedsięwzięć na rzecz poprawy bezpieczeństwa klimatycznego, także w skali lokalnej czy regionalnej.

Poniżej przedstawiamy zbiór przykładowych zagadnień, w ramach których firmy o różnej wielkości i profilu działalności mogą rozwijać swój potencjał, budować swoją wartość lub zmieniać model swojego funkcjonowania, sprzyjając jednocześnie dekarbonizacji gospodarki:

Jakie cechy powinien mieć polski narodowy czempion

Większość rankingów firm opracowywanych w Polsce skupia się wyłącznie na wielkości przedsiębiorstwa lub grupy kapitałowej mierzonej podstawowymi wskaźnikami makroekonomicznymi – przychodem, zyskiem, eksportem czy zatrudnieniem. Jednak to tylko jeden z wymiarów, na który kładzie się nacisk w polskim dyskursie publicznym o czempionach narodowych. Oprócz wielkości przedsiębiorstw ważna jest także ich wydajność, rola w branży, obecność na rynku międzynarodowym czy inwestycje w rozwój i innowacyjność.

Czempioni Międzynarodowi (wskaźnik NC: >75 pkt.)

Grupę tę tworzą duże innowacyjne firmy, działające również za granicą, będące liderami w swoich branżach, zarówno w kraju, jak i w regionie – jest ona identyczna jak w poprzedniej edycji rankingu. PKN Orlen umocnił się na pozycji lidera, osiągnął 87 punktów na 100 możliwych do uzyskania (przed rokiem 85 pkt.). To najlepszy wynik w historii rankingu. Sukces Orłenu wynikał z nieznacznej poprawy w każdej z analizowanych przez nas kategorii – wzrosło znaczenie firmy dla gospodarki, poprawiła się jej pozycja w branży i na arenie międzynarodowej, a także zwiększyła się aktywność w zakresie innowacji. Lepiej niż przed rokiem poradził sobie wicelider – KGHM Polska Miedź. Odnotował wzrost wskaźnika z 84 do 85 pkt. Obaj Czempioni Międzynarodowi mają bardzo wysoką pozycję w każdej z czterech kategorii.

Zwycięzcy rankingu
czempionów narodowych

Poniżej prezentujemy wyniki rankingu firm – podobnie jak w poprzednich edycjach zestawienie to przygotowaliśmy na podstawie autorskiego wskaźnika czempionów narodowych (dalej: wskaźnik NC). Wskaźnik ten jest wypadkową średniego wyniku każdej firmy w czterech kluczowych kategoriach: **gospodarka, branża, zagranica oraz innowacyjność**. Dane do obliczeń zaczerpnęliśmy z publicznie dostępnych informacji za 2019 r. o działalności biznesowej polskich niefinansowych grup kapitałowych zatrudniających co najmniej 100 osób i z przychodami przekraczającymi 1 mld zł. Dodatkowo do klasyfikacji firm wykorzystaliśmy wypełnione przez spółki-matki ankiety przygotowane na potrzeby niniejszego badania. Metoda wyliczenia poszczególnych wskaźników została szczegółowo opisana w aneksie. Na podstawie przeprowadzonych obliczeń wyróżniliśmy 45 polskich firm, które mogą być uważane za narodowych czempionów. Pogrupowaliśmy je przy tym w cztery kategorie: **Czempioni Międzynarodowi, Czempioni Narodowi, Aspirujący Czempioni Narodowi i Czempioni Lokalni**.

Czempioni Narodowi (wskaźnik NC: 56-75 pkt.)

Firmy z tej grupy spełniają większość wyznaczników narodowego czempiona, ale są obszary, które mogą poprawić, by zostać Czempionami Międzynarodowymi – miewają za mały wpływ na gospodarkę, niekiedy za niski udział w swojej branży, a czasem są za mało obecni za granicą. Drugi rok z rzędu pierwszą lokatę w tej grupie firm utrzymało Asseco Poland (jednocześnie poprawiło swój wynik – ma 73 pkt. wobec 64 pkt. przed rokiem). Tym samym firma zbliżyła się do naszego progu 75 pkt., po przekroczeniu którego otrzyma status Czempiona Międzynarodowego. Systematyczny awans Asseco w naszym rankingu to rezultat rosnących nakładów na innowacje i bardzo dużej rozpoznawalności firmy za granicą. Również pozostali Czempioni Narodowi mają wysokie pozycje w każdej z czterech analizowanych przez nas kategorii – niektóre z nich, jak JSW czy PGNiG, są bardzo duże, ale nie jest to warunek konieczny. Część Czempionów Narodowych plasuje się w trzeciej dziesiątce pod względem wpływu na gospodarkę (Selena FM, Stalprodukt, Polpharma). W tej edycji rankingu status Czempionów Narodowych uzyskała rekordowo duża grupa firm – było ich 13, o cztery więcej niż przed rokiem. Do tej grupy dołączyli wcześniejsi Aspirujący Czempioni: Adamed, Selena FM, Synthos, LPP oraz Grupa Azoty. Jedynie oscylujący dookoła dolnego progu Ciech stracił ponownie status Czempiona Narodowego, bo uzyskał 54 pkt. (wobec 56 pkt. przed rokiem).

Aspirujący Czempioni Narodowi (wskaźnik NC: 36-55 pkt.)

Firmy z tej grupy działają bardzo sprawnie i mają sporo cech narodowych czempionów, ale w wielu obszarach muszą poprawić wskaźniki, by awansować i spełnić wszystkie kryteria narodowego czempiona. W większości są to przedsiębiorstwa o niewielkim wpływie na gospodarkę, o niskim kapitale lub o niskich wynagrodzeniach, zatrudniające małą liczbę pracowników. Mają za to wysokie odsetki sprzedaży na eksport, są aktywne w obszarze innowacji i zwykle lepiej radzą sobie w swojej branży niż lokalni czempioni. Niemniej w tym roku do grupy Aspirujących Czempionów Narodowych dołączyły firmy o dużym wpływie na gospodarkę, które wcześniej były klasyfikowane wyłącznie jako Czempioni Lokalni (Stocznia Gdańska, Inter Cars czy PLL LOT). Aspirujący Czempioni Narodowi mają duże szanse, by stać się pełnoprawnymi Narodowymi Czempionami w najbliższych latach, zwłaszcza że firmy, które niedawno uzyskały ten status, dalej się rozwijają poprzez integrację pionową (np. Cyfrowy Polsat) i poprawę swojej efektywności (np. Poczta Polska).

		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
16	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	55	43	73	80	25
17	CIECH S.A.	54	45	52	91	27
18	GRUPA KĘTY S.A.	53	47	40	89	34
19	AMICA S.A.	52	45	25	90	50
19	WIELTON S.A.	52	42	28	91	45
21	CERSANIT S.A.	51	51	36	99	17
21	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	51	62	49	74	19
23	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	50	89	44	0	66
24	FAMUR S.A.	47	46	24	68	48
24	POCZTA POLSKA S.A.	47	64	81	16	25
26	CCC S.A.	44	49	26	86	14
27	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.	41	37	26	80	21
28	MLEKOVITA	40	41	7	80	34
29	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	39	74	29	1	50
30	ENEA S.A.	38	76	47	0	29
30	INTER CARS S.A.	38	45	24	62	23
32	CYFROWY POLSAT S.A.	37	71	49	0	26
33	KRUK S.A.	36	47	34	42	21

Czempioni Lokalni (wskaźnik NC: 25-35 pkt.)

To zwykle liderzy w swojej branży, którzy mają duży wpływ na gospodarkę. Jednak w większości przypadków są skoncentrowani wyłącznie na rynku krajowym, a ich sytuacja biznesowa zależy od koniunktury w branży. W rezultacie mają najgorsze wyniki w kategoriach ekspansja zagraniczna i innowacyjność. Do tej grupy zaliczają się przede wszystkim duże spółki skarbu państwa, od przedsiębiorstw energetycznych aż po spółki z branży transportowej, a także kilka prywatnych firm usługowych (np. IMPEL, Agora, Benefit System). Lokalni Czempioni Narodowi zwykle nie mają aspiracji, by stać się pełnoprawnym Czempionem Narodowym, gdyż koncentrują się na swoim podstawowym biznesie i rynku lokalnym. Jeżeli chcieliby awansować, to musieliby wyjść ze swojej niszy rynkowej lub zająć czołowe pozycje na świecie w swojej branży. Firmy energetyczne musiałyby dokonywać akwizycji zagranicznych, a wydawcy wyjść poza granice Polski.

		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
34	AGORA S.A.	35	44	47	10	40
35	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	34	72	34	3	26
36	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	33	67	42	1	24
36	SANOK RUBBER COMPANY S.A.	33	40	36	44	14
38	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	32	57	37	0	33
38	PKP CARGO S.A.	32	60	39	20	10
40	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE S.A.	31	60	21	3	39
41	IMPEL S.A.	28	45	57	2	9
42	BENEFIT SYSTEMS S.A.	27	45	30	10	22
43	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.	26	43	25	16	21
43	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.	26	57	28	0	19
45	PKP INTERCITY S.A.	25	46	40	1	13

Pozostałe duże firmy (wskaźnik NC: <25 pkt.)

To ponad 80 innych przedsiębiorstw z przychodami powyżej 1 mld zł i zatrudnieniem powyżej 100 osób, ale ze zbyt małym potencjałem, by mieć znaczny wpływ na gospodarkę. Niektóre z nich znalazły jednak niszę i zostały ukrytymi czempionami – znanymi pod obcymi markami lub pod marką swoich produktów, będąc często monopolistami dla europejskich sieci handlowych. Co ważne, grono tych firm urosło po raz kolejny i w rezultacie obecna edycja rankingu uwzględnia aż 126 grup kapitałowych spełniających kryteria udziału w badaniu. Wzrostowi tej liczby sprzyjała bardzo dobra koniunktura w Polsce, wzrost aktywności inwestycyjnej firm, a także coraz większa rozpoznawalność polskich marek za granicą.

		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
46	ERBUD S.A.	23	44	12	12	22
46	TELEWIZJA POLSKA S.A.	23	50	17	0	28
48	DINO POLSKA S.A.	20	53	18	0	11
49	PELION S.A.	19	42	16	4	13
50	POLREGIO SP. Z O.O.	18	41	21	0	8

Zmiany w porównaniu z poprzednią edycją rankingu

Średnia wartość wskaźnika NC w rankingu 2021 wzrosła aż do 45 pkt. wobec 40 pkt. w poprzedniej edycji. To największy wzrost w historii badania; świadczy o tym, że zmniejsza się różnica pomiędzy liderami – KGHM i PKN Orlen – a pozostałymi firmami i to w każdej z analizowanych grup. Wzrosła bowiem zarówno liczba Czempionów Narodowych, do których dołączyło aż pięć prywatnych polskich firm, jak też liczba Aspirujących Czempionów Narodowych, która wyniosła rekordowe 18 podmiotów. Do grupy tej dołączyła nawet jedna nowa firma, Kruk, która jeszcze rok wcześniej miała zbyt niskie przychody, aby zostać uwzględniona w rankingu. Zmiana ta pokazuje, że prywatne polskie firmy skorzystały na bardzo dobrej koniunkturze gospodarczej w kraju i za granicą, co pozwoliło im na skuteczną rywalizację z największymi podmiotami, zarządzanymi przez skarb państwa i często wspieranymi przez rząd.

Na liście 50 narodowych czempionów znalazło się trzech debiutantów (Kruk, Sanok Rubber Company, BENEFIT Systems), dwie firmy, które powróciły do ścisłej czołówki po okresie gorszych wyników (Agora, Wielton), oraz dwa podmioty, które po przerwie ponownie zaczęły udostępniać dane na temat szczegółów swojej działalności, na podstawie których tworzymy wskaźniki (Cersanit, Polska Grupa Zbrojeniowa). Grono debiutantów pokazuje, że polskie firmy wykorzystały okres prosperity. Na rozwoju gospodarki korzystają podmioty z wielu branż, od finansów po fitness. Przedsiębiorcy inwestują w nowe technologie produkcji, rozwijają bazę klientów w kraju i za granicą, a w konsekwencji zwiększają przychody i zyski. Ważnym testem dla debiutantów będzie jednak pandemia i to, czy uda im się obronić wyniki także w przyszłym roku.

W porównaniu z 2020 r. z listy 50 firm o największym znaczeniu dla gospodarki wypadło siedem podmiotów, w tym dwa z branży energetycznej: Energa i Polenergia. Osłabienie części spółek energetycznych wynika z transformacji sektora i zmian w rozkładzie przewag konkurencyjnych między firmami, a także przejęć – Energa została ostatnio wchłonięta przez PKN Orlen, który dzięki temu będzie umacniać swoją pozycję w sektorze. Z pozostałych firm, które straciły swoje miejsce w pierwszej 50., trzy to zeszłoroczni debiutanci (Unibep, Cognor Holding i Żegluga Polska). Zmiany te dowodzą, że części przedsiębiorstw trudno utrzymać stałą trajektorię wzrostową i jednoroczne sukcesy nie muszą przekładać się na trwałe wzmocnienie działalności. Dlatego warto oceniać firmy znajdujące się w rankingu Czempionów Narodowych z perspektywy kilkuletniej.

W 2021 r. dokonaliśmy jednej zmiany w metodyce liczenia wskaźnika – zaktualizowaliśmy dane dotyczące aktywów niematerialnych, tj. liczby posiadanych patentów i znaków towarowych. Dzięki dostępowi do nowej bazy danych mogliśmy mieć pełniejszy ogłąd aktywności innowacyjnej polskich firm i jeszcze precyzyjnie określić wskaźnik innowacyjności dla każdej z nich.

1	◆	PKN ORLEN S.A.
2	◆	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.
3	◆	ASSECO POLAND S.A.
4	▲	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.
5	◆	POLPHARMA S.A.
6	▲	ADAMED PHARMA S.A.
7	▲	SELENA FM S.A.
7	▲	SYNTHOS S.A.
9	▼	COMARCH S.A.
9	▲	GRUPA AZOTY S.A.
11	▼	BORYSZEW S.A.
11	▼	GRUPA LOTOS S.A.
11	▲	LPP S.A.
14	▼	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.
14	▼	STALPRODUKT S.A.
16	▲	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.
17	▼	CIECH S.A.
18	▼	GRUPA KĘTY S.A.
19	▼	AMICA S.A.
19	★	WIELTON S.A.
21	★	CERSANIT S.A.
21	▼	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE
23	▲	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.
24	▼	FAMUR S.A.
24	▲	POCZTA POLSKA S.A.
26	▼	CCC S.A.
27	▲	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.
28	▼	MLEKOVITA
29	▼	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.
30	▲	ENEA S.A.
30	▼	INTER CARS S.A.
32	▼	CYFROWY POLSAT S.A.
33	★	KRUK S.A.
34	★	AGORA S.A.
35	▼	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.
36	▼	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.
36	★	SANOK RUBBER COMPANY S.A.
38	▼	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.
38	▼	PKP CARGO S.A.
40	▼	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE S.A.
41	▼	IMPEL S.A.
42	★	BENEFIT SYSTEMS S.A.
43	▼	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.
43	★	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.
45	▼	PKP INTERCITY S.A.
46	▼	ERBUD S.A.
46	▼	TELEWIZJA POLSKA S.A.
48	▼	DINO POLSKA S.A.
49	▼	PELION S.A.
50	◆	POLREGIO SP. Z O.O.

- Czempioni Międzynarodowi
- Czempioni Narodowi
- Aspirujący Czempioni Narodowi
- Czempioni Lokalni
- Pozostałe duże firmy
- ▲ wzrost w rankingu
- ◆ to samo miejsce w rankingu
- ▼ spadek w rankingu
- ★ nowy w rankingu

Klasyfikacja czempionów w poszczególnych kategoriach

Gospodarka

Liderem w kategorii gospodarka, odzwierciedlającej wkład danej firmy w rozwój gospodarczy Polski, nadal jest spółka PGE. W tym roku pozycję tę musiała jednak współdzielić z liderem rankingu z 2019 r. – *ex aequo* pierwsze miejsce zajął KGHM. Na dalszych lokatach pierwszej dziesiątki uplasowały się też inne firmy z branży energetycznej i paliwowej (JSW, PKN Orlen, PGNiG, ENEA, Tauron i PGG). Ta grupa firm tworzy czołówkę w tej kategorii od pierwszej edycji badania. Ich sukces wynika z bardzo wysokiej pozycji we wszystkich podkategoriach. To rezultat korzyści skali w branży, znacznej wielkości pojedynczego przedsiębiorstwa, a także wysokiej kapitałochłonności branży energetycznej, skutkującej dużymi zasobami środków trwałych i wysokimi inwestycjami.

W rankingu gospodarczym stosunkowo wysokie pozycje zajęły firmy z grupy lokalnych czempionów, co wynika z ich dużej skali działalności oraz wysokich barier wejścia ustanawianych przez państwo, które daje im pozycję quasi-monopolistyczną w swojej branży. W rezultacie wyraźnie widać dominację spółek, które są własnością skarbu państwa, zwłaszcza z branży energetycznej. Podobnie jak w poprzednich latach, jedynie dwie prywatne firmy znalazły się w pierwszej dziesiątce w kategorii gospodarka: polski lider usług IT, czyli Asseco Poland, oraz największy koncern medialno-komunikacyjny, czyli Cyfrowy Polsat. Listę 50 firm o największym wpływie na gospodarkę zamykają Aspirujący Czempioni Narodowi oraz przedsiębiorstwa, które dopiero od niedawna są w rankingu: Adamed Pharma czy Sanok Rubber Company.

- Czempioni Międzynarodowi
- Aspirujący Czempioni Narodowi
- Czempioni Narodowi
- Czempioni Lokalni

		Gospodarka	Wartość dodana	Zatrudnienie	Średnie wynagrodzenia	Fundusz płac	Płynność i wypłacalność	Wkład do budżetu państwa	Inwestycje i środki trwałe	Kapitalizacja
1	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	89	95	88	100	55	52	100	94	100
1	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	89	100	91	83	43	57	100	100	100
3	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	87	86	86	100	80	55	100	78	100
4	PKN ORLEN S.A.	85	99	81	85	24	69	100	96	100
5	ASSECO POLAND S.A.	84	86	84	100	81	97	100	38	100
5	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	84	93	83	79	36	79	100	97	100
7	ENEA S.A.	76	79	77	57	42	87	95	79	100
8	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	74	82	83	56	55	61	51	88	100
9	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	72	87	90	43	64	51	57	66	36
10	CYFROWY POLSAT S.A.	71	81	64	79	17	61	98	65	100
11	LPP S.A.	70	69	83	39	85	53	100	51	57
12	GRUPA AZOTY S.A.	69	72	76	63	56	67	71	53	100
12	GRUPA LOTOS S.A.	69	75	60	85	19	61	100	59	100
14	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	67	78	90	0	60	12	53	100	75
15	POCZTA POLSKA S.A.	64	78	100	0	92	2	57	54	13

Branża

Czołówka rankingu branżowego jest silnie zróżnicowana zarówno pod względem branżowym, jak i właścicielskim. Liderami są firmy, które mają pozycję monopolistyczną (PKN Orlen, KGHM, Poczta Polska czy PLL LOT), często dzięki wsparciu państwa. Jednak również firmy prywatne, bez wsparcia publicznego, są w stanie zostać monopolistą lub liderem w swojej branży. Takimi pozytywnymi przykładami są Synthos, Seleno FM czy IMPEL, który zajął w tym roku 10. miejsce w tej kategorii.

Na uwagę zasługuje też relatywnie niska pozycja większości Lokalnych Czempionów. To w wielu przypadkach skutek niekorzystnego porównania ich wyników ze średnią rentownością i zyskownością pozostałych przedsiębiorstw działających w branży. Nie jest to jednak nic wyjątkowego – zwykle duże państwowe przedsiębiorstwa mają niższą rentowność niż małe prywatne firmy z tej samej branży. Jednak również w tej grupie można znaleźć pozytywne przykłady, jak Polska Grupa Górnicza, która po okresie restrukturyzacji stopniowo odbudowała własną pozycję finansową. Dość słabo w tej kategorii radzą sobie też firmy z rynków o bardzo wysokiej konkurencji – produkcja artykułów spożywczych, handel detaliczny i hurtowy czy transport.

- Czempioni Międzynarodowi
- Aspirujący Czempioni Narodowi
- Czempioni Narodowi
- Czempioni Lokalni

		Branża	Udział w wartości dodanej wszystkich klas i w zatrudnieniu klasy głównej	Rentowność i zyskowność na tle branży głównej	Nazwa głównej klasy PKD (numer)	Liczba pozostałych ważnych sekcji działalności gospodarczej
1	PKN ORLEN S.A.	84	100	35	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (19.20)	5
2	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	82	93	50	Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych (07.29)	1
3	POCZTA POLSKA S.A.	81	100	26	Działalność pocztowa objęta obowiązkiem świadczenia usług powszechnych (operatora publicznego) (53.10)	5
4	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	73	92	17	Transport lotniczy pasażerski (51.10)	0
5	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	65	72	42	Handel paliwami gazowymi w systemie sieciowym (35.23)	1
6	GRUPA AZOTY S.A.	62	66	50	Produkcja nawozów i związków azotowych (20.15)	2
7	SELENA FM S.A.	61	64	50	Produkcja klejów (20.52)	7
8	STALPRODUKT S.A.	60	63	50	Produkcja ołowiu, cynku i cyny (24.43)	2
9	SYNTHOS S.A.	58	61	48	Produkcja kauczuku syntetycznego w formach podstawowych (20.17)	4
10	IMPEL S.A.	57	59	50	Specjalistyczne sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych (81.22)	5
11	CIECH S.A.	52	52	50	Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych (20.13)	4
11	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	52	48	64	Wydobywanie węgla kamiennego (05.10)	4
13	CYFROWY POLSAT S.A.	49	48	50	Nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych (60.20)	3
13	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	49	32	100	Działalność usługowa wspomagająca transport lotniczy (52.23)	0
15	AGORA S.A.	47	47	50	Działalność związana z projekcją filmów (59.14)	5
15	ENEA S.A.	47	43	57	Wytwarzanie energii elektrycznej (35.11)	7
15	POLPHARMA S.A.	47	30	97	Produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (21.20)	2

Zagranica

Liderem rankingu w kategorii zagranica pozostała grupa kapitałowa Asseco – uzyskała maksymalny możliwy wynik, czyli 100 pkt. W całej historii naszego badania to właśnie Asseco jest najbardziej prężnie rozwijającą się firmą na rynku międzynarodowym z uznaną pozycją w wielu krajach – od Bliskiego Wschodu po Amerykę Południową. Jest jednak również wiele innych grup kapitałowych, które mają świetne wyniki w tej kategorii. Zaraz za liderem w rankingu uplasowały się firmy przetwórstwa przemysłowego: Cersanit i Selena FM, a także LPP. Inna firma IT, czyli Comarch, zajęła z kolei miejsce czwarte *ex aequo* z LPP.

Ranking zagraniczny zamykają głównie Lokalni Czempioni. Ich niska ranga w tej kategorii dała nazwę całej grupie firm. Są one bowiem w większości nastawione na rynek lokalny – nie mają oddziałów za granicą ani nie sprzedają swoich produktów do odbiorców spoza Polski. Wiele firm w naszym rankingu nie podaje w ogóle danych dotyczących eksportu towarów czy usług, bo mają z reguły minimalne znaczenie dla działalności grupy, dlatego przypisaliśmy im zero punktów w tej kategorii. Najwyższą notę w grupie Lokalnych Czempionów otrzymał tegoroczny debiutant Sanok Rubber Company, która sukcesywnie zwiększa swoje udziały w rynkach zagranicznych. W rezultacie zapewne pójdzie w ślady grupy Inter Cars, który w zeszły roku też przewodził w tej kategorii grupie Lokalnych Czempionów, a w tej edycji rankingu uzyskał już status Aspirującego Czempiona Narodowego.

Innowacyjność

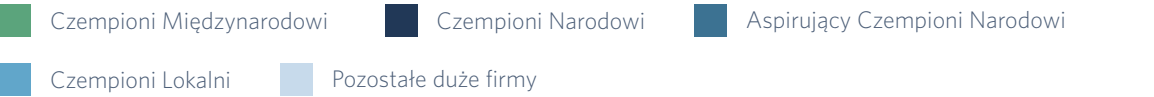
Niewielkie poszerzenie źródeł danych uwzględnianych w rankingu innowacyjność spowodowała przetasowania na szczycie listy. Zwyciężyły *ex aequo* Polpharma i Synthos, uzyskując 87 pkt. Ten świetny rezultat pokazuje, że polscy Czempioni Narodowi dbają o innowacyjność, nie tylko w branżach tradycyjnie nastawionych na badania i rozwój, jak IT (Asseco zajęło w tym roku szóste miejsce), ale też w przetwórstwie przemysłowym. Wysoko, bo na trzecim miejscu, uplasował się PKN Orlen, a zeszłoroczny zwycięzca rankingu w kategorii innowacyjność, czyli KGHM, zajął miejsce piąte. Obaj Czempioni Międzynarodowi uzyskali tak dobre rezultaty nie tylko za sprawą wysokich wydatków na badania i rozwój oraz zatrudnieniu wielu pracowników naukowych, ale także dzięki wysokiej liczbie zarejestrowanych patentów oraz bardzo dużej wydajności pracy (tj. wartości dodanej wytworzonej przez jednego pracownika).

Warto zauważyć, że o ile Czempioni Międzynarodowi i Czempioni Narodowi uplasowali się wysoko na liście w tej kategorii, to firmy z pozostałych grup są przemieszane między sobą w rankingu. Wskazuje to, że stopień innowacyjności nie zależy tak bardzo od branży, akcjonariatu czy aktywności międzynarodowej, ale od nastawienia samego zarządu i strategii działalności danej grupy kapitałowej. Wielu przedsiębiorców nie uświadomiło sobie niestety jeszcze, jak ważne jest inwestowanie w badania i rozwój oraz szeroko rozumiany kapitał ludzki. Bez tego jednak żadna polska firma nie ma możliwości stać się pełnoprawnym Czempionem Narodowym czy Międzynarodowym.

Podobnie jak w ubiegłych latach wiele firm nie raportuje i nie zbiera danych na ten temat i często nie dysponuje informacjami, ilu pracowników zajmuje się rozwojem innowacyjnych produktów w firmie. Ranking pokazuje zatem, że jedynie nieliczne polskie duże firmy kładą nacisk na innowacyjność i interesują się rozwojem nowych technologii. Jest to jedno z niedociągnięć polskich czempionów, które powinny cechować się nie tylko wysoką wydajnością na pracownika, ale też ciągle inwestować w rozwój własnej produktywności. Dlatego firmom, które nie gromadzą i nie sprawozdają tego typu danych, przypisaliśmy w rankingu zerową wartość wskaźnika w podkategorii badania i rozwój.

		Zagranica	Działalność zagraniczna	Eksport
1	ASSECO POLAND S.A.	100	100	100
2	CERSANIT S.A.	99	96	100
3	SELENA FM S.A.	98	88	100
4	COMARCH S.A.	97	84	100
4	LPP S.A.	97	84	100
6	PKN ORLEN S.A.	95	73	100
7	BORYSZEW S.A.	93	67	100
8	CIECH S.A.	91	57	100
8	WIELTON S.A.	91	53	100
10	AMICA S.A.	90	48	100
10	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	90	49	100
12	GRUPA KĘTY S.A.	89	47	100
13	CCC S.A.	86	71	90
14	STALPRODUKT S.A.	85	23	100
15	ADAMED PHARMA S.A.	82	66	86

		Innowacyjność	Własność intelektualna	Działalność B+R	Współpraca z nauką	Wydajność pracy
1	POLPHARMA S.A.	87	84	100	100	57
1	SYNTHOS S.A.	87	88	77	86	100
3	PKN ORLEN S.A.	84	100	68	68	100
4	ADAMED PHARMA S.A.	81	87	91	100	34
5	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	80	82	41	100	100
6	ASSECO POLAND S.A.	71	15	100	100	85
7	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	71	87	b.d.	100	100
8	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	67	50	48	100	72
9	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	66	76	65	29	100
10	GRUPA AZOTY S.A.	62	100	b.d.	71	72
11	GRUPA LOTOS S.A.	59	64	38	43	100
12	COMARCH S.A.	52	52	b.d.	100	58
13	AMICA S.A.	50	88	b.d.	43	64
13	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	50	73	b.d.	57	70
15	FAMUR S.A.	48	89	b.d.	29	71

Klasyfikacja czempionów według głównych sektorów gospodarki

W pierwszej 50 rankingu narodowych czempionów najwięcej, bo aż 19, znalazło się przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego – o dwie firmy więcej niż w poprzedniej edycji. Na tę liczbę złożył się jeden Czempion Międzynarodowy, ośmiu Narodowych Czempionów oraz ośmiu Aspirujących Czempionów Narodowych. Ich średni wskaźnik NC to 53 – w rankingu branż lepszy wynik uzyskały tylko firmy zajmujące się górnictwem i wydobywaniem. Oznacza to, że przewaga konkurencyjna polskiej gospodarki jest oparta na przemyśle, który z kolei nastawiony jest w wysokim stopniu na działalność zagraniczną – firmy przetwórstwa przemysłowego miały średni indeks w kategorii zagranica na poziomie 73 pkt., drugi w kolejności handel miał tylko 50 pkt.

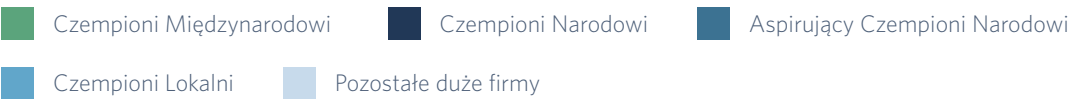
Średnio najwyższy wynik punktowy (60 pkt.) uzyskały firmy zajmujące się górnictwem i wydobywaniem, na co złożył się bardzo dobry wynik KGHM i Jastrzębskiej Spółki Węglowej, które znalazły się w pierwszej dziesiątce rankingu. Tylko Polska Grupa Górnicza i PSE uzyskały dużo niższą wartość punktową i otrzymały miano Lokalnego Czempiona. Grupy kapitałowe zajmujące się górnictwem i wydobywaniem miały najlepszy wynik w kategorii gospodarka, wyprzedzając nawet czempionów energetycznych.

Najslabsze wyniki znów osiągnęły grupy kapitałowe zajmujące się produkcją budowlano-montażową. Cechowały się najgorszym wynikiem w kategoriach gospodarka i branża, w kategorii zagranica wyprzedziły tylko firmy energetyczne i zajmujące się obsługą nieruchomości, a w kategorii innowacyjność wypadły jedynie nieznacznie lepiej niż grupy handlowe, obsługujące nieruchomości oraz transportowe. Warto też zwrócić uwagę, że liczba firm budowlanych w rankingu zmniejszyła się do dwóch. Oznacza to, że branża ta nie wykorzystuje dobrej koniunktury, zwłaszcza w segmencie mieszkaniowym, do rozwoju i jest stopniowo wypierana przez zagraniczną konkurencję z polskiego rynku.

Przedsiębiorstwa handlowe, które wytwarzają największą część polskiego PKB, mają dużą reprezentację w pierwszej 50. listy narodowych czempionów. Trafiło na nią pięć grup kapitałowych (o jedna mniej niż w zeszłym roku) specjalizujących się w handlu detalicznym (Dino, LPP, CCC) czy hurtowo-detalicznym (Pelion, Inter Cars). Zajmują się sprzedażą różnych towarów, od artykułów FMCG aż po węgiel i części samochodowe. Średni wynik punktowy tych przedsiębiorstw był relatywnie niski (uzyskały one 36 na 100 możliwych do zdobycia punktów), ale drugi rok z rzędu wzrost wskaźnika być zbliżony do 10 proc., co wskazuje na utrzymujący się dynamiczny rozwój tej branży. Podobnie wypadły firmy zajmujące się transportem – od rurociągowego przez kolejowy aż po przewozy lotnicze i usługi pocztowe. Większość z nich otrzymała status Czempiona Lokalnego, gdyż rzadko inwestują w rozwój zagraniczny czy badania i rozwój. W rezultacie ta grupa nie poprawia swoich wyników i jej miejsce w rankingu się obniża.

Ranking w najważniejszych sektorach gospodarki

	Liczba firm	Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
Przetwórstwo przemysłowe	19	53	50	41	73	47
Transport	8	37	55	48	24	20
Energetyka	5	43	77	41	2	51
Handel	5	36	52	22	50	19
Informacja i telekomunikacja	5	45	61	35	42	43
Górnictwo i wydobywanie	3	60	82	56	45	57
Pozostałe usługi	3	30	46	40	18	17
Budownictwo	2	25	44	19	14	22

Przetwórstwo i budownictwo

		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
1	PKN ORLEN S.A.	87	85	84	95	84
2	POLPHARMA S.A.	61	50	47	60	87
3	ADAMED PHARMA S.A.	60	39	37	82	81
4	SELENA FM S.A.	59	40	61	98	39
4	SYNTHOS S.A.	59	47	58	46	87
6	GRUPA AZOTY S.A.	58	69	62	40	62
7	BORYSZEW S.A.	57	53	38	93	45
7	GRUPA LOTOS S.A.	57	69	34	63	59
9	STALPRODUKT S.A.	56	50	60	85	31
10	CIECH S.A.	54	45	52	91	27
11	GRUPA KĘTY S.A.	53	47	40	89	34
12	AMICA S.A.	52	45	25	90	50
12	WIELTON S.A.	52	42	28	91	45
14	CERSANIT S.A.	51	51	36	99	17
15	FAMUR S.A.	47	46	24	68	48
16	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.	41	37	26	80	21
17	MLEKOVITA	40	41	7	80	34
18	SANOK RUBBER COMPANY S.A.	33	40	36	44	14
19	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.	26	43	25	16	21
19	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.	26	57	28	0	19
21	ERBUD S.A.	23	44	12	12	22

Górnictwo i energetyka

Górnictwo i energetyka		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
1	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	85	89	82	90	80
2	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	62	87	52	42	67
3	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	56	84	65	4	71
4	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	50	89	44	0	66
5	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	39	74	29	1	50
6	ENEA S.A.	38	76	47	0	29
7	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	34	72	34	3	26
8	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE S.A.	31	60	21	3	39

Handel i transport

Handel i transport		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
1	LPP S.A.	57	70	28	97	34
2	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	55	43	73	80	25
3	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	51	62	49	74	19
4	POCZTA POLSKA S.A.	47	64	81	16	25
5	CCC S.A.	44	49	26	86	14
6	INTER CARS S.A.	38	45	24	62	23
7	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	33	67	42	1	24
8	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	32	57	37	0	33
8	PKP CARGO S.A.	32	60	39	20	10
10	PKP INTERCITY S.A.	25	46	40	1	13
11	DINO POLSKA S.A.	20	53	18	0	11
12	PELION S.A.	19	42	16	4	13
13	POLREGIO SP. Z O.O.	18	41	21	0	8

Usługi profesjonalne

Usługi profesjonalne		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
1	ASSECO POLAND S.A.	73	84	36	100	71
2	COMARCH S.A.	58	57	26	97	52
3	CYFROWY POLSAT S.A.	37	71	49	0	26
4	KRUK S.A.	36	47	34	42	21
5	AGORA S.A.	35	44	47	10	40
6	IMPEL S.A.	28	45	57	2	9
7	BENEFIT SYSTEMS S.A.	27	45	30	10	22
8	TELEWIZJA POLSKA S.A.	23	50	17	0	28

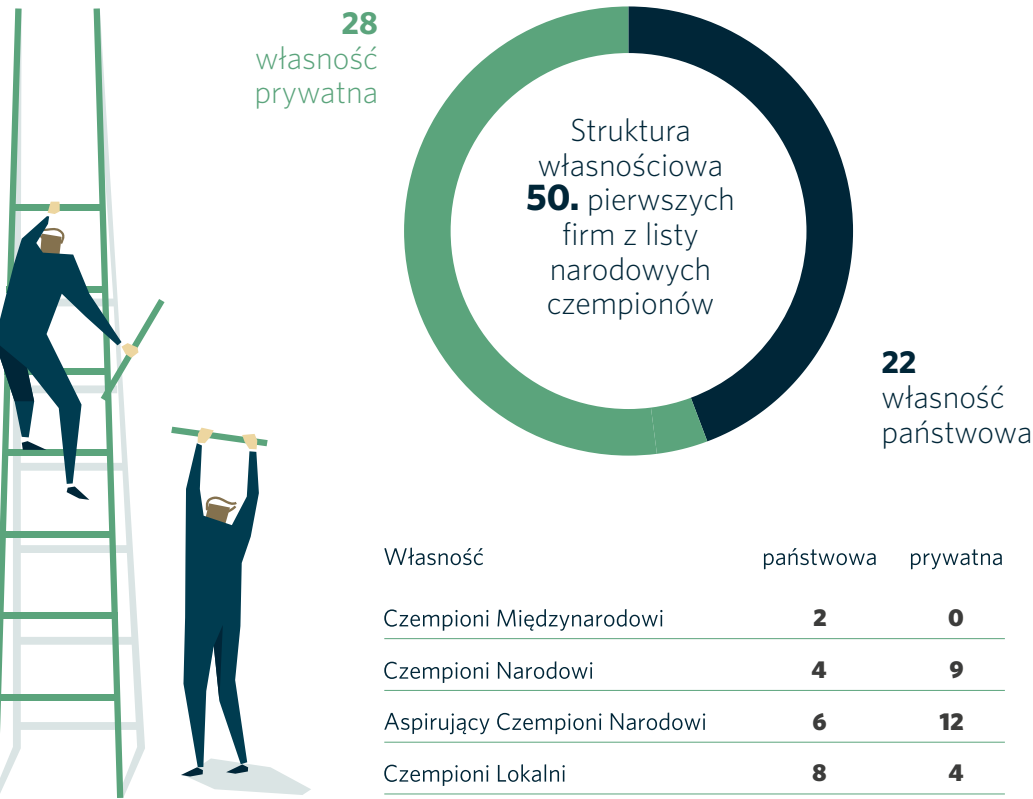
- Czempioni Międzynarodowi
- Czempioni Narodowi
- Aspirujący Czempioni Narodowi
- Czempioni Lokalni
- Pozostałe duże firmy

Klasyfikacja czempionów według własności firmy

Po raz pierwszy w historii naszego rankingu nastąpiła wyraźna zmiana struktury włascielskiej firm z pierwszej 50. listy czempionów narodowych. Liczba spółek znajdujących się w rękach prywatnych wzrosła o dwie do 28, kosztem tych znajdujących się pod kontrolą skarbu państwa (spadek do 22). Oznacza to, że na dobrej koniunkturze korzystał zwłaszcza biznes prywatny, który był w stanie optymalnie wykorzystać rosnący popyt w kraju i za granicą.

Podział na grupy prywatne i państwowe pozostał nierówny w poszczególnych kategoriach czempionów. Wciąż tytuł Czempiona Międzynarodowego uzyskały wyłącznie firmy pod kontrolą skarbu państwa, ale przewaga firm kontrolowanych przez kapitał prywatny w grupach Czempionów Narodowych i Aspirujących Czempionów Narodowych wzrosła – odpowiednio, do 9 vs. 4 oraz 12 vs. 6. Z kolei w grupie Lokalnych Czempionów utrzymała się przewaga firm pod kontrolą skarbu państwa – tych było 8 wobec 4 kontrolowanych przez kapitał prywatny.

Wyniki rankingu pokazują, że państwo zdecydowało się wychować kilku międzynarodowych czempionów, którzy cieszą się szczególnym wsparciem politycznym i z roku na rok zyskują coraz lepszą pozycję w rankingu. Równocześnie coraz mniej wsparcia uzyskują pozostałe firmy skarbu państwa, które stają się raczej przedmiotem rozgrywki politycznej i ewentualnych przejęć konsolidacyjnych dwójki największych grup. Przykładowo: jeżeli dojdzie do fuzji PKN Orlen z Grupą Lotos, wówczas powstanie Czempion Międzynarodowy, którego pozycja lidera w rankingu zapewne na wiele lat pozostanie niezagrożona.

Wskaźnik specjalny: Zieloni Czempioni

Ze względu na temat przewodni tegorocznej edycji rankingu narodowych czempionów zdecydowaliśmy się utworzyć kategorię specjalną – Zieloni Czempioni. W związku z tym poprosiliśmy wszystkie 126 grup kapitałowych zaklasyfikowanych jako potencjalni czempioni narodowi o odpowiedź na dodatkowe pytania obrazujące łatwe do porównania mierniki zaangażowania firm w dbałość o środowisko naturalne. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi skonstruowaliśmy wskaźnik Zielonych Czempionów (ZC), który składa się z trzech podkategorii:

- 1. **zielona świadomość** – obrazuje ona, jak dużo dana grupa kapitałowa ma danych na temat jej i jej kontrahentów wpływu na środowisko, czy publikuje sprawozdania roczne z uwzględnieniem elementów ESG, a także czy podejmuje miękkie działania uświadamiające pracownikom znaczenie kwestii odpowiedzialności środowiskowej,
- 2. **zielone zarządzanie** – odzwierciedla ona, czy struktura organizacyjna i procesy w firmie spełniają normy środowiskowe ISO, jak w strukturze organizacyjnej umocowane są osoby odpowiedzialne za dbałość o rozwój aspektów środowiskowych, a także czy firma korzysta z zielonego finansowania na realizację niezbędnych inwestycji ograniczającej jej wpływ na środowisko,
- 3. **gospodarka cyrkularna** – mierzy ona, w jakim stopniu model biznesowy grupy kapitałowej ma charakter obiegu zamkniętego, tzn. w jakim stopniu korzysta z odnawialnych, własnych źródeł energii, jak wiele emituje zanieczyszczeń do powietrza i wody, ile generuje odpadów i w jakim stopniu mogą one być ponownie wykorzystane w procesie produkcyjnym, jak wiele surowców nieodnawialnych surowców zużywa.

Aby nie zaburzać porównywalności naszego ogólnego wskaźnika NC, kategoria ta nie miała wpływu na ranking ogólny.

Zwycięzcą rankingu ZC jest jeden z prężnie rozwijających się Czempionów Narodowych – firma Seleno FM, która uzyskała 65 na 100 możliwych do uzyskania punktów i otrzymała wysokie wyniki we wszystkich trzech podkategoriach. Tuż za nią uplasowała się Mlekovita – firma z branży spożywczej, która stereotypowo nie jest uznawana za liderów zielonej transformacji. Warto zwrócić też uwagę na wysoką pozycję dwóch firm z branży wydobywczej: KGHM (miejsce 3) i JSW (miejsce 5 *ex aequo* z Polpharmą). Wysoki wynik punktowy wskazuje, że mimo funkcjonowania w branży o relatywnie negatywnym wpływie na środowisko firmy te dążą do ograniczania swojego śladu, jaki zostawiają w przyrodzie, stosując różne działania osłonowe i minimalizując efekty zewnętrzne swojego biznesu.

W pierwszej piątce firm znalazła się też jedna firma spoza pierwszej 50 narodowych czempionów – Alumetal. Świadczy to o rosnącej świadomości ekologicznej także mniejszych firm, zwłaszcza z branży przetwórstwa przemysłowego. Łyżką dziegciu jest jednak stosunkowo niewielki (mniejszy niż w zeszłych edycjach) odsetek firm, które zdecydowały się na udzielenie nam odpowiedzi dotyczących ich wpływu na środowisko. Dotyczy to także kilku firm z pierwszej dziesiątki rankingu. Pokazuje to, że temat odpowiedzialności środowiskowej jest dla polskich narodowych czempionów tematem drażliwym, a wiele z nich nie podejmuje wystarczających działań i boi się, że słaby wynik w porównaniu z konkurencją mógłby ich narazić na negatywną ocenę społeczną.

		Wskaźnik ZC	Zielona świadomość	Zielone zarządzanie	Gospodarka cyrkularna
1	SELENA FM S.A.	65	73	50	71
2	MLEKOVITA	57	52	75	48
3	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	54	79	75	31
4	ALUMETAL SA	53	73	50	46
5	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	49	75	38	46
5	POLPHARMA S.A.	49	54	50	46

Pełne wyniki badania

		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
1	PKN ORLEN S.A.	87	85	84	95	84
2	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	85	89	82	90	80
3	ASSECO POLAND S.A.	73	84	36	100	71
4	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	62	87	52	42	67
5	POLPHARMA S.A.	61	50	47	60	87
6	ADAMED PHARMA S.A.	60	39	37	82	81
7	SELENA FM S.A.	59	40	61	98	39
7	SYNTHOS S.A.	59	47	58	46	87
9	COMARCH S.A.	58	57	26	97	52
9	GRUPA AZOTY S.A.	58	69	62	40	62
11	BORYSZEW S.A.	57	53	38	93	45
11	GRUPA LOTOS S.A.	57	69	34	63	59
11	LPP S.A.	57	70	28	97	34
14	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	56	84	65	4	71
14	STALPRODUKT S.A.	56	50	60	85	31
16	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	55	43	73	80	25
17	CIECH S.A.	54	45	52	91	27
18	GRUPA KĘTY S.A.	53	47	40	89	34
19	AMICA S.A.	52	45	25	90	50
19	WIELTON S.A.	52	42	28	91	45
21	CERSANIT S.A.	51	51	36	99	17
21	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	51	62	49	74	19
23	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	50	89	44	0	66
24	FAMUR S.A.	47	46	24	68	48
24	POCZTA POLSKA S.A.	47	64	81	16	25
26	CCC S.A.	44	49	26	86	14
27	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.	41	37	26	80	21
28	MLEKOVITA	40	41	7	80	34
29	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	39	74	29	1	50
30	ENEA S.A.	38	76	47	0	29
30	INTER CARS S.A.	38	45	24	62	23
32	CYFROWY POLSAT S.A.	37	71	49	0	26
33	KRUK S.A.	36	47	34	42	21
34	AGORA S.A.	35	44	47	10	40
35	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	34	72	34	3	26
36	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	33	67	42	1	24
36	SANOK RUBBER COMPANY S.A.	33	40	36	44	14
38	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	32	57	37	0	33
38	PKP CARGO S.A.	32	60	39	20	10
40	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE	31	60	21	3	39
41	IMPEL S.A.	28	45	57	2	9

		Wskaźnik NC	Gospodarka	Branża	Zagranica	Innowacyjność
42	BENEFIT SYSTEMS S.A.	27	45	30	10	22
43	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.	26	43	25	16	21
43	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.	26	57	28	0	19
45	PKP INTERCITY S.A.	25	46	40	1	13
46	ERBUD S.A.	23	44	12	12	22
46	TELEWIZJA POLSKA S.A.	23	50	17	0	28
48	DINO POLSKA S.A.	20	53	18	0	11
49	PELION S.A.	19	42	16	4	13
50	POLREGIO SP. Z O.O.	18	41	21	0	8

Miejsca 51-75

(kolejność alfabetyczna)

4WORKERS SP. Z O.O.
AGATA S.A.
BLACK RED WHITE S.A.
CEDROB S.A.
COGNOR HOLDING S.A
ELEKTRIM S.A.
EURO NET SP. Z O.O.
FABRYKI MEBLI FORTE S.A.
FARMACOL S.A.
GRUPA MASPEX SP. Z O.O.
MESKO S.A.
NEUCA S.A.
OT LOGISTICS S.A.
P P H U SPECJAL SP. Z O.O.
PERN S.A.
POLSKA ŻEGLUGA MORSKA PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE
PRESS GLASS S.A.
SOLID SECURITY SP. Z O.O.
SPÓŁDZIELNIA MLECZARSKA MLEKPOL W GRAJEWIE
TELE-FONIKA KABLE S. A.
TORPOL SA
UNIBEP SA
VRG S.A.
WEGLOKOKS S.A.
ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ROZRYWKOWE S.A.

Miejsca 76-100

(kolejność alfabetyczna)

AB SA
ACTION SA
ALUMETAL SA
AUTO PARTNER SA
BEMO MOTORS SP. Z O.O.
ENTER AIR S.A.
FERMY DROBIU WOŹNIAK SP. Z O.O.
FIDELTRONIK POLAND SP. Z O.O.
FRAPO-DYSTRYBUCJA SP. Z O.O.
IGLOTEX S.A.
INDYKPOL S.A.
KRAJOWA SPÓŁKA CUKROWA S.A.
LERG S.A.
MARTES SPORT SP. Z O.O.
OKRĘGOWA SPÓŁDZIELNIA MLECZARSKA W PIĄTNICY
POJAZDY SZYNOWE PESA BYDGOSZCZ S.A.
POLENERGIA S.A.
PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUG TECHNICZNYCH INTERCOR SP. Z O.O.
PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUGOWO - HANDLOWE CHEMIROL SP. Z O.O.
RAINBOW TOURS SA
ROLMEX S.A.
SUPERDROB S.A.
TORUŃSKIE ZAKŁADY MATERIAŁÓW OPATRUNKOWYCH S.A.
UNIMOT S.A.
WIPASZ S.A.

Miejsca 101-126

(kolejność alfabetyczna)

AGROLOK SP. Z O.O.
AMPOL - MEROL SP. Z O.O.
ANWIM S.A.
BIOAGRA - OIL S.A.
BOWIM S.A.
CITRONEX I SP. Z O.O.
GRAAL S.A.
GRUPA PSB HANDEL S.A.
HURTAP S.A.
KOLPORTER SP. Z O.O.
KOMAGRA SP. Z O.O.
KOMPUTRONIK SA
KONSORCJUM STALI S.A.
MOTO-PROFIL SP. Z O.O.
NEONET S.A.
NOVA TRADING S.A.
NOWA ITAKA SP. Z O.O.
OKRĘGOWA SPÓŁDZIELNIA MLECZARSKA W ŁOWICZU
OSADKOWSKI S.A.
PHUP GNIEZNO SP. Z O.O.
HURTOWNIA SP.K.
POLMAX S.A. S.K.A.
POLMLEK SP. Z O.O.
POLOMARKET SP. Z O.O.
PRUSZYŃSKI SP. Z O.O.
PRZEDSIĘBIORSTWO DYSTRYBUCJI FARMACEUTYCZNEJ SŁAWEX SP. Z O.O.
X-KOM SP. Z O.O.

Czempioni Międzynarodowi

Czempioni Narodowi

Aspirujący Czempioni Narodowi

Czempioni Lokalni

Pozostałe duże firmy

Gospodarka

- Czempioni Międzynarodowi
- Czempioni Narodowi
- Aspirujący Czempioni Narodowi
- Czempioni Lokalni
- Pozostałe duże firmy

		Gospodarka	Wartość dodana	Zatrudnienie	Średnie wynagro- dzenia	Fundusz płac	Płynność i wypłacalność	Wkład do budżetu państwa	Inwestycje i środki trwałe	Kapitalizacja
1	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	89	95	88	100	55	52	100	94	100
1	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	89	100	91	83	43	57	100	100	100
3	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	87	86	86	100	80	55	100	78	100
4	PKN ORLEN S.A.	85	99	81	85	24	69	100	96	100
5	ASSECO POLAND S.A.	84	86	84	100	81	97	100	38	100
5	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	84	93	83	79	36	79	100	97	100
7	ENEA S.A.	76	79	77	57	42	87	95	79	100
8	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	74	82	83	56	55	61	51	88	100
9	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	72	87	90	43	64	51	57	66	36
10	CYFROWY POLSAT S.A.	71	81	64	79	17	61	98	65	100
11	LPP S.A.	70	69	83	39	85	53	100	51	57
12	GRUPA AZOTY S.A.	69	72	76	63	56	67	71	53	100
12	GRUPA LOTOS S.A.	69	75	60	85	19	61	100	59	100
14	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	67	78	90	0	60	12	53	100	75
15	POCZTA POLSKA S.A.	64	78	100	0	92	2	57	54	13
16	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	62	53	60	100	62	96	75	37	34
17	PKP CARGO S.A.	60	67	82	3	67	69	55	47	58
17	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE S.A.	60	60	49	51	16	78	100	74	75
19	COMARCH S.A.	57	49	62	83	78	98	55	17	34
19	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	57	55	51	100	30	51	68	45	75
19	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.	57	51	77	9	100	73	63	35	52
22	BORYSZEW S.A.	53	54	71	15	68	53	66	30	40
22	DINO POLSKA S.A.	53	57	80	0	54	51	62	32	41
24	CERSANIT S.A.	51	51	65	41	66	65	58	26	12
25	POLPHARMA S.A.	50	48	62	79	76	52	15	31	12
25	STALPRODUKT S.A.	50	46	63	13	56	99	63	29	52
25	TELEWIZJA POLSKA S.A.	50	43	50	100	63	53	53	21	5
28	CCC S.A.	49	59	76	0	55	5	51	34	36
29	GRUPA KĘTY S.A.	47	47	58	31	47	66	59	26	39
29	KRUK S.A.	47	44	52	56	42	100	55	6	44
29	SYNTHOS S.A.	47	54	52	43	24	72	60	32	11
32	FAMUR S.A.	46	46	58	18	41	100	61	21	40
32	PKP INTERCITY S.A.	46	50	66	0	48	52	56	38	25
34	AMICA S.A.	45	35	51	56	60	65	55	18	34
34	BENEFIT SYSTEMS S.A.	45	37	40	100	38	52	55	25	31
34	CIECH S.A.	45	48	54	41	37	60	28	39	44
34	IMPEL S.A.	45	49	75	0	89	83	1	11	28
34	INTER CARS S.A.	45	43	53	36	41	65	57	23	45
39	AGORA S.A.	44	35	48	55	50	59	62	24	34
39	ERBUD S.A.	44	28	30	100	79	80	52	9	28
41	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.	43	33	57	17	76	82	50	18	32
41	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	43	35	43	100	47	8	55	28	5
43	PELION S.A.	42	49	69	0	50	2	54	26	5
43	WIELTON S.A.	42	31	51	46	68	55	53	17	29
45	MLEKOVITA	41	30	54	18	72	92	51	17	9
45	POLREGIO SP. Z O.O.	41	36	63	0	76	57	52	21	5
47	SANOK RUBBER COMPANY S.A.	40	27	53	15	75	78	53	14	30
47	SELENA FM S.A.	40	23	44	48	65	93	53	10	29
49	ADAMED PHARMA S.A.	39	14	45	25	89	100	69	16	14
50	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.	37	20	47	32	83	85	52	5	2

Branża

		Branża	Udział w wartości dodanej wszystkich klas i w zatrudnieniu klasy głównej	Rentowność i zyskowość na tle branży głównej	Nazwa głównej klasy PKD (numer)	Liczba pozostałych ważnych sekcji
1	PKN ORLEN	84	100	35	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (19.20)	5
2	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	82	93	50	Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych (07.29)	1
3	POCZTA POLSKA S.A.	81	100	26	Działalność pocztowa objęta obowiązkiem świadczenia usług powszechnych (operatora publicznego) (53.10)	5
4	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	73	92	17	Transport lotniczy pasażerski (51.10)	0
5	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	65	72	42	Handel paliwami gazowymi w systemie sieciowym (35.23)	1
6	GRUPA AZOTY S.A.	62	66	50	Produkcja nawozów i związków azotowych (20.15)	2
7	SELENA FM S.A.	61	64	50	Produkcja klejów (20.52)	7
8	STALPRODUKT S.A.	60	63	50	Produkcja ołowiu, cynku i cyny (24.43)	2
9	SYNTHOS S.A.	58	61	48	Produkcja kauczuku syntetycznego w formach podstawowych (20.17)	4
10	IMPEL S.A.	57	59	50	Specjalistyczne sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych (81.22)	5
11	CIECH S.A.	52	52	50	Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych (20.13)	4
11	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	52	48	64	Wydobywanie węgla kamiennego (05.10)	4
13	CYFROWY POLSAT S.A.	49	48	50	Nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych (60.20)	3
13	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	49	32	100	Działalność usługowa wspomagająca transport lotniczy (52.23)	0
15	AGORA S.A.	47	47	50	Działalność związana z projekcją filmów (59.14)	5
15	ENEA S.A.	47	43	57	Wytwarzanie energii elektrycznej (35.11)	7
15	POLPHARMA S.A.	47	30	97	Produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (21.20)	2
18	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	44	51	24	Wytwarzanie energii elektrycznej (35.11)	2
19	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	42	56	0	Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy (52.21)	0
20	GRUPA KĘTY S.A.	40	21	100	Produkcja aluminium (24.42)	0
20	PKP INTERCITY S.A.	40	54	0	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy (49.10)	0
22	PKP CARGO S.A.	39	35	50	Transport kolejowy towarów (49.20)	0
23	BORYSZEW S.A.	38	44	18	Produkcja aluminium (24.42)	5
24	ADAMED PHARMA S.A.	37	31	54	Produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych (21.20)	5
24	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	37	33	50	Transport rurociągowy (49.50)	0
26	ASSECO POLAND S.A.	36	32	50	Działalność związana z oprogramowaniem (62.01)	2
26	CERSANIT S.A.	36	32	50	Produkcja ceramicznych kafli i płytek (23.31)	1
26	SANOK RUBBER COMPANY S.A.	36	32	47	Produkcja kauczuku syntetycznego w formach podstawowych (20.17)	2
29	GRUPA LOTOS S.A.	34	34	33	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (19.20)	1
29	KRUK S.A.	34	25	62	Działalność świadczona przez agencje inkasa i biura kredytowe (82.91)	2
29	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	34	40	18	Wydobywanie węgla kamiennego (05.10)	0
32	BENEFIT SYSTEMS S.A.	30	23	50	Pozostała działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana (96.09)	2
33	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	29	39	0	Handel energią elektryczną (35.14)	3
34	LPP S.A.	28	20	50	Sprzedaż detaliczna odzieży prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach (47.71)	0
34	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.	28	38	0	Produkcja broni i amunicji (25.40)	0
34	WIELTON S.A.	28	29	27	Produkcja nadwozi do pojazdów silnikowych; produkcja przyczep i naczep (29.20)	1
37	CCC S.A.	26	19	50	Sprzedaż detaliczna obuwia i wyrobów skórzanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach (47.72)	0
37	COMARCH S.A.	26	18	50	Działalność związana z oprogramowaniem (62.01)	2
37	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.	26	34	4	Produkcja statków i konstrukcji pływających (30.11)	2
40	AMICA S.A.	25	8	77	Produkcja elektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego (27.51)	0
40	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.	25	33	0	Roboty związane z budową linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych (42.22)	6
42	FAMUR S.A.	24	13	56	Produkcja maszyn dla górnictwa i do wydobywania oraz budownictwa (28.92)	0
42	INTER CARS S.A.	24	15	50	Sprzedaż hurtowa części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli (45.31)	0
44	POLREGIO SP. Z O.O.	21	28	0	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy (49.10)	0
44	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE S.A.	21	18	30	Przesyłanie energii elektrycznej (35.12)	0
46	DINO POLSKA S.A.	18	3	61	Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (47.11)	0
47	TELEWIZJA POLSKA S.A.	17	22	0	Nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych (60.20)	0
48	PELION S.A.	16	8	40	Sprzedaż hurtowa wyrobów farmaceutycznych i medycznych (46.46)	0
49	ERBUD S.A.	12	17	0	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych (41.20)	2
50	MLEKOVITA	7	9	0	Przetwórstwo mleka i wyrób serów (10.51)	0

- Czempioni Międzynarodowi
- Czempioni Narodowi
- Aspirujący Czempioni Narodowi
- Czempioni Lokalni
- Pozostałe duże firmy

Zagranica

	Zagranica	Działalność zagraniczna	Eksport
1	ASSECO POLAND S.A.	100	100
2	CERSANIT S.A.	99	96
3	SELENA FM S.A.	98	88
4	COMARCH S.A.	97	84
4	LPP S.A.	97	84
6	PKN ORLEN S.A.	95	73
7	BORYSZEW S.A.	93	67
8	CIECH S.A.	91	57
8	WIELTON S.A.	91	53
10	AMICA S.A.	90	48
10	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	90	49
12	GRUPA KĘTY S.A.	89	47
13	CCC S.A.	86	71
14	STALPRODUKT S.A.	85	23
15	ADAMED PHARMA S.A.	82	66
16	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.	80	0
16	MLEKOVITA	80	0
16	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	80	0
19	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	74	0
20	FAMUR S.A.	68	17
21	GRUPA LOTOS S.A.	63	0
22	INTER CARS S.A.	62	52
23	POLPHARMA S.A.	60	38
24	SYNTHOS S.A.	46	3
25	SANOK RUBBER COMPANY S.A.	44	47
26	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	42	0
26	KRUK S.A.	42	71
28	GRUPA AZOTY S.A.	40	51
29	PKP CARGO S.A.	20	0
30	POCZTA POLSKA S.A.	16	0
30	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.	16	5
32	ERBUD S.A.	12	24
33	AGORA S.A.	10	1
33	BENEFIT SYSTEMS S.A.	10	52
35	PELION S.A.	4	0
35	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	4	9
37	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	3	0
37	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE S.A.	3	2
39	IMPEL S.A.	2	3
40	PKP INTERCITY S.A.	1	0
40	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	1	0
40	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	1	1
43	CYFROWY POLSAT S.A.	0	2
43	DINO POLSKA S.A.	0	0
43	ENEA S.A.	0	0
43	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	0	0
43	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	0	0
43	POLREGIO SP. Z O.O.	0	0
43	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.	0	0
43	TELEWIZJA POLSKA S.A.	0	0

- Czempioni Międzynarodowi
- Czempioni Narodowi
- Aspirujący Czempioni Narodowi
- Czempioni Lokalni
- Pozostałe duże firmy

Innowacyjność

	Innowacyj- ność	Własność intele- ktualna	Działalność B+R	Współpraca z nauką	Wydajność pracy
1	POLPHARMA S.A.	87	84	100	100
1	SYNTHOS S.A.	87	88	77	86
3	PKN ORLEN S.A.	84	100	68	68
4	ADAMED PHARMA S.A.	81	87	91	100
5	KGHM POLSKA MIEDŹ S.A.	80	82	41	100
6	ASSECO POLAND S.A.	71	15	100	85
7	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO S.A.	71	87	b.d.	100
8	JASTRZĘBSKA SPÓŁKA WĘGLOWA S.A.	67	50	48	100
9	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA S.A.	66	76	65	29
10	GRUPA AZOTY S.A.	62	100	b.d.	71
11	GRUPA LOTOS S.A.	59	64	38	43
12	COMARCH S.A.	52	52	b.d.	100
13	AMICA S.A.	50	88	b.d.	43
13	TAURON POLSKA ENERGIA S.A.	50	73	b.d.	57
15	FAMUR S.A.	48	89	b.d.	29
16	BORYSZEW S.A.	45	39	b.d.	100
16	WIELTON S.A.	45	67	b.d.	57
18	AGORA S.A.	40	23	72	0
19	POLSKIE SIECI ELEKTROENERGETYCZNE S.A.	39	41	b.d.	29
19	SELENA FM S.A.	39	42	61	0
21	GRUPA KĘTY S.A.	34	68	b.d.	0
21	LPP S.A.	34	14	87	0
21	MLEKOVITA	34	49	30	14
24	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	33	32	b.d.	14
25	STALPRODUKT S.A.	31	47	b.d.	29
26	ENEA S.A.	29	35	b.d.	0
27	TELEWIZJA POLSKA S.A.	28	25	b.d.	0
28	CIECH S.A.	27	27	b.d.	0
29	CYFROWY POLSAT S.A.	26	21	b.d.	0
29	POLSKA GRUPA GÓRNICZA S.A.	26	35	b.d.	14
31	POCZTA POLSKA S.A.	25	46	b.d.	29
31	POLSKIE LINIE LOTNICZE LOT S.A.	25	17	b.d.	0
33	PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.	24	31	b.d.	29
34	INTER CARS S.A.	23	21	b.d.	0
35	BENEFIT SYSTEMS S.A.	22	8	b.d.	0
35	ERBUD S.A.	22	7	b.d.	0
37	GDAŃSKA STOCZNIA REMONTOWA IM. J. PIŁSUDSKIEGO S.A.	21	33	b.d.	14
37	KRUK S.A.	21	9	b.d.	0
37	POLIMEX-MOSTOSTAL S.A.	21	46	b.d.	0
40	POLSKA GRUPA ZBROJENIOWA S.A.	19	10	b.d.	43
40	PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE PORTY LOTNICZE	19	9	0	0
42	CERSANIT S.A.	17	22	0	0
43	CCC S.A.	14	22	b.d.	0
43	SANOK RUBBER COMPANY S.A.	14	21	b.d.	0
45	PELION S.A.	13	18	b.d.	0
45	PKP INTERCITY S.A.	13	11	b.d.	0
47	DINO POLSKA S.A.	11	18	b.d.	0
48	PKP CARGO S.A.	10	7	b.d.	0
49	IMPEL S.A.	9	13	b.d.	0
50	POLREGIO SP. Z O.O.	8	7	b.d.	0

Aneks metodyczny

Wskaźnik narodowych czempionów (wskaźnik NC) jest średnią arytmetyczną wartości punktowych uzyskanych dla czterech indeksów w kategoriach: gospodarka, branża, zagranica i innowacyjność. Wskaźnik NC został obliczony dla 50 grup kapitałowych (zwanych zamienne „firmami”), które uzyskały najwyższą punktację w kategorii gospodarka. Indeks ten został z kolei obliczony dla 126 grup będących pod kontrolą polskiego kapitału, które miały powyżej 1 mld zł przychodów rocznie w 2019 r., zatrudniały ponad 100 osób, a kapitał firmy wynosił ponad 100 mln zł. Wykorzystaliśmy dane w ujęciu skonsolidowanym dla całej grupy kapitałowej. Wskaźnik NC dla każdej firmy został zaokrąglony do liczby całkowitej.

Indeks: gospodarka

Wskaźnik obliczony jest na podstawie ośmiu subindeksów, z których każdy obrazuje inny mechanizm wpływu firmy na gospodarkę:

Wartość dodana wytworzona przez firmę w 2019 r. obliczana jest na podstawie danych skonsolidowanych z firmy lub – w przypadku braku danych – jako iloczyn sumy ilorazów wartości dodanej i przychodu dla głównego działu PKD działalności danej firmy oraz przychodu danej firmy. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$G_i^1 = 100 * \frac{\log(10*VA_i)}{\log(10*VA_{MAX})}$$

gdzie VA_i to wartość dodana i-tej firmy, a VA_{MAX} to najwyższa wartość dodana ze wszystkich badanych firm (w mld PLN). Ponadto, w każdym miejscu aneksu, w którym odwołujemy się do pojęcia logarytmu, chodzi o logarytm o podstawie 10, jeżeli nie zostało zaznaczone inaczej.

Zatrudnienie jest obliczane na podstawie liczby wszystkich pracowników zatrudnionych w danej firmie na koniec 2019 r. w przeliczeniu na pełne etaty ze sprawozdania rocznego firmy. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$G_i^2 = 100 * \frac{\log(10*E_i)}{\log(10*E_{MAX})}$$

gdzie E_i to zatrudnienie w i-tej firmie, a E_{MAX} to najwyższe zatrudnienie ze wszystkich badanych firm (w tys. osób).

Średnie wynagrodzenia są obliczane na podstawie średniego rocznego wynagrodzenia brutto w firmie z otrzymanej od przedsiębiorstw ankiety. Jeżeli firma udostępnia dane na temat wydatków na pracowników, to obliczany jest iloraz tych danych oraz liczby zatrudnionych.

W przypadku braku danych wykorzystujemy średnie wynagrodzenie w głównej sekcji PKD. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$G_i^3 = \begin{cases} 100 & \text{jeżeli } w_i \geq 2\bar{w} \\ 100 * \frac{w_i - \bar{w}}{\bar{w}} & \text{jeżeli } w_i \in (\bar{w}; 2\bar{w}) \\ 0 & \text{jeżeli } w_i \leq \bar{w} \end{cases}$$

gdzie w_i to średnie wynagrodzenie w i-tej firmie, a $\bar{w}$ to średnie roczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w Polsce w 2019 r.

Fundusz płac jest obliczany na podstawie danych o zatrudnieniu, wynagrodzeniach i wartości dodanej zgodnie ze wzorem:

$$G_i^4 = Min\left\{100 * \frac{E_i * w_i}{VA_i}; 100\right\}$$

Wkład do budżetu państwa obliczany jest na podstawie danych o zapłaconych przez daną firmę podatkach w 2019 r. pozyskanych z rozsyłanych do przedsiębiorstw ankiet lub – w przypadku braku odpowiedzi na ankietę – z danych ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2019 r. jako różnica pomiędzy zyskiem brutto i zyskiem netto (po odjęciu podatku) plus podatki sektorowe płacone przez daną firmę. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$G_i^5 = 50 * Min\left\{10^3 * \frac{Tax_i}{BTAX}; 1\right\} + 50 * 1_{PL}(Reg_i)$$

gdzie Tax_i to wartość zapłaconych podatków przez i-tą firmę, B_{TAX} to łączne dochody podatkowe budżetu państwa w 2019 r. mierzone w tysiącach złotych, 1_{PL} to indyktor zbioru jednoclementowego złożonego z Polski, a Reg_i to kraj zarejestrowania podmiotu dominującego w i-tej grupie kapitałowej.

Środki trwałe są obliczane na podstawie danych na koniec 2019 r. pozyskanych ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2019 r., a inwestycje na podstawie danych o nakładach brutto na środki trwałe w 2019 r. pozyskanych z ankiety rozsyłanej wśród przedsiębiorstw lub – w przypadku braku odpowiedzi na ankietę – na podstawie estymacji analogicznej do tej zastosowanej przy obliczaniu wartości dodanej. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$0,5 * Min\left\{10^4 * \frac{GFCF_i}{GFCF}; 100\right\} + 0,5 * Min\left\{100 * \frac{\log(10 * K_i)}{\log(10 * K_{MAX})}; 100\right\}$$

gdzie GFCF_i to wartość nakładów na środki trwałe i-tej firmy, GFCF to wartość nakładów brutto na środki trwałe w gospodarce narodowej, K_i to wartość środków trwałych i-tej firmy, K_{MAX} to najwyższa wartość K wśród wszystkich badanych firm.

Płynność i wypłacalność są obliczane na podstawie danych *solvency ratio* i *liquidity ratio* (wyliczonych zgodnie z zaleceniami polskiej sprawozdawczości rachunkowej) pozyskanych ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2019 r. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$:0 * F(x = SR_i, \mu = 20, s = 2) + 50 * F(x = LR_i, \mu = 1, s = \frac{1}{6})$$

gdzie SR_i to wskaźnik *solvency ratio* i-tej firmy, LR_i to wskaźnik *liquidity ratio* i-tej firmy, a F(χ,μ,s) to dystrybuanta rozkładu logistycznego z argumentem χ o parametrach μ i s.

Kapitalizacja jest obliczana na podstawie wartości nominalnej kapitału własnego (mln zł) na koniec 2019 r. pozyskanej ze sprawozdania finansowego firmy oraz na podstawie informacji, czy dana spółka była spółką giełdową na koniec 2019 r. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$: Min\left\{75 * \frac{Funds_i}{Funds_{10}}; 75\right\} + 25 * 1_{GPW}(i)$$

gdzie Funds_i to wartość kapitału własnego i-tej firmy, Funds₁₀ to dolna wartość graniczna 10. decyla rozkładu Funds_i wśród wszystkich badanych firm, GPW to zbiór wszystkich firm notowanych na głównym rynku akcji GPW, 1_{GPW} to indyikator tego zbioru.

Cały indeks w kategorii gospodarka obliczany jest jako średnia ważona powyższych komponentów zgodnie ze wzorem:

$$),3 * G_i^1 + 0,2 * G_i^2 + 0,1 * G_i^3 + 0,1 * G_i^4 + 0,1 * G_i^5 + 0,1 * G_i^6 + 0,05 * G_i^7 + 0,05 * G_i^8$$

Indeks: branża

Wskaźnik obliczony jest na podstawie dwóch subindeksów, z których pierwszy obrazuje pozycję firmy w swojej i innych istotnych branżach. Drugi pokazuje jej wydajność i zyskowność na tle innych firm z tej samej branży:

Wskaźnik udziału w branży jest obliczany na podstawie danych o przychodach, zatrudnieniu i wydatkach inwestycyjnych ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2019 r. oraz na podstawie danych o segmentach działalności gospodarczej z otrzymanych ankiet lub szacowanych na podstawie raportów rocznych firm oraz ogólnodostępnych informacji. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$= Min\left\{60 * \frac{GO_i}{GO_k} + 20 * \frac{E_i}{E_k} + 10 * \frac{GFCF_i}{GFCF_k} + 10 * \log_2(j)\right\}$$

gdzie GO_i to wartość przychodów i-tej firmy z tytułu głównej działalności według klas PKD, GO_k to wartość przychodów w k-tej klasy PKD, która stanowi główną działalność i-tej firmy, E_i to zatrudnienie i-tej firmy, E_k to zatrudnienie w k-tym dziale PKD, który stanowi główną działalność i-tej firmy, GFCF_i to wartość nakładów brutto na środki trwałe i-tej firmy, GFCF_k to wartość nakładów brutto na środki trwałe w k-tym dziale PKD, który stanowi główną działalność i-tej firmy, a j to zbiór wszystkich pozostałych klas PKD, w których i-ta firma uzyskuje co najmniej 1 proc. swoich przychodów, a log₂ to logarytm o podstawie 2. Wszystkie powyższe dane zostały zebrane dla 2019 r.

Wskaźnik rentowności na tle branży obliczany jest na podstawie danych o wskaźniku ROA (procentowej relacji zysku netto do wartości aktywów) oraz marży brutto z ankiet otrzymanych od firm lub ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2019 r. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$= Min\{Max\{10 * (ROA_i - ROA_k) \ ; \ 0\} \ ; \ 50\} + Min\{Max\{5 * (GM_i - GM_k) \ ; \ 0\} \ ; \ 50\}; 100\}$$

gdzie ROA_i to wskaźnik ROA i-tej firmy, ROA_k to wskaźnik ROA w k-tej dziale PKD, która stanowi główną działalność i-tej firmy, GM_i to marża brutto i-tej firmy, GM_k to marża brutto w k-tej dziale PKD, która stanowi główną działalność i-tej firmy.

Cały indeks w kategorii branża obliczany jest jako średnia ważona powyższych komponentów zgodnie ze wzorem:

$$B_i = 0,75 * B_i^1 + 0,25 * B_i^2$$

Indeks: zagranica

Wskaźnik ten jest obliczony na podstawie dwóch subindeksów, z których pierwszy obrazuje zakres działalności zagranicznej firmy, a drugi znaczenie eksportu dla wielkości przedsiębiorstwa:

Działalność zagraniczna obliczana jest na podstawie danych o liczbie podmiotów z grupy kapitałowej zarejestrowanych poza granicami Polski oraz udziału przychodów z wygenerowanych przez podmioty zagraniczne w całości przychodów z otrzymanej od przedsiębiorstw ankiety, a jeżeli ta nie była udostępniona, to na podstawie szacunków własnych w oparciu o raporty roczne za 2019 r. oraz publicznie dostępne informacje. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$Z_i^1 = 100 * \frac{\log(A_i + 1)}{\log(A_{Max})}$$

gdzie A_{Max} to najwyższa wartość A_i dla firm z pierwszej 50. rankingu narodowych czempionów, przy czym A_i jest liczone następująco:

$$A_i = 100 * FE_i * FR_i$$

gdzie FE_i to odsetek podmiotów grupy kapitałowej zarejestrowanych za granicą, a FR_i to udział przychodów z podmiotów zagranicznych w całkowitych przychodach grupy kapitałowej.

Wskaźnik eksportu obliczany jest na podstawie danych o liczbie krajów, do których eksportowane są towary i usługi danej firmy, uzyskanej z ankiety od przedsiębiorstw lub w przypadku braku odpowiedzi na ankietę z publicznie dostępnych danych na temat działalności firmy, w tym z raportów rocznych. Uwzględnione są również dane o udziale przychodów ze sprzedaży na eksport w całości przychodów uzyskane ze sprawozdań finansowych za 2019 r., z ankiet lub z ogólnodostępnych informacji. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$Z_i^2 = Min\left\{100 * \frac{x_i + \bar{x}}{2\bar{x}} * ER_i \quad ; \quad 100\right\}$$

gdzie x_i to liczba krajów, do których i-ta firma sprzedaje swoje towary i usługi, $\bar{x}$ to mediana liczby krajów, do których firmy z pierwszej 50. rankingu narodowych czempionów sprzedają swoje towary i usługi, a ER_i to udział sprzedaży na eksport w przychodach i-tej firmy.

Cały indeks w kategorii zagranica obliczany jest jako średnia ważona powyższych komponentów zgodnie ze wzorem:

$$Z_i = 0,2 * Z_i^1 + 0,8 * Z_i^2$$

Indeks: innowacyjność

Wskaźnik obliczany jest na podstawie czterech subindeksów, z których każdy obrazuje inny wymiar innowacyjności danej grupy kapitałowej:

Własność intelektualna obliczana jest na podstawie danych o liczbie patentów i znaków handlowych aktualnie obowiązujących, widniejących w bazach Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz należących do danej grupy kapitałowej na koniec 2020 r. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$I_i^1 = 0,75 * Min\left\{100 * \frac{\log(P_i + 1)}{\log(P_{10})} \quad ; \quad 100\right\} + 0,25 * Min\left\{100 * \frac{\log(ZT_i + 1)}{\log(ZT_{10})} \quad ; \quad 100\right\}$$

P₁₀ to dolna wartość graniczna 10. decyla rozkładu liczby patentów zarejestrowanych przez firmy z pierwszej 50. rankingu czempionów, ZT_i to liczba znaków towarowych zarejestrowanych przez i-tą firmę, ZT₁₀ to dolna wartość graniczna 10. decyla rozkładu liczby znaków towarowych zarejestrowanych przez firmy z pierwszej 50. rankingu czempionów.

Działalność B+R obliczana jest na podstawie danych o liczbie pracowników badawczo-rozwojowych oraz wydatkach firmy na badania i rozwój (B+R) sprawozdanych przez firmy w ankiecie. Brakujące dane były gromadzone na podstawie ogólnodostępnych źródeł, w tym raportów rocznych za 2019 r. W przypadku wielu grup kapitałowych dane te nie były jednak dostępne, co wiązało się z przyjęciem do dalszych obliczeń, że subindeks działalności B+R dla danej firmy jest równy zeru. Dla grup kapitałowych, dla których były dostępne dane, subindeks obliczany jest zgodnie ze wzorem:

$$I_i^2 = Min\left\{50 * \frac{\log(E_i^{BR} + 1)}{\log(E_{10}^{BR})}; 50\right\} + Min\left\{50 * \frac{\log(BR_i + 1)}{\log(BR_{10})}; 50\right\}$$

gdzie E_i^{BR} to liczba pracowników B+R zatrudnionych przez i-tą firmę, E₁₀^{BR} to dolna wartość graniczna 10. decyla rozkładu liczby pracowników B+R zatrudnionych przez firmy z pierwszej 50. rankingu narodowych czempionów, BR_i to liczona wmln PLN wysokość wydatków na B+R przez i-tą firmę, BR₁₀ to dolna wartość graniczna 10. decyla rozkładu wysokości wydatków B+R liczonych w mln PLN przez firmy z pierwszej 50. rankingu czempionów.

Współpraca z nauką obliczana jest na podstawie danych z NCBiR na temat liczby projektów badawczych realizowanych przez którąkolwiek z firm w grupie kapitałowej w ramach programów NCBiR na koniec 2020 r. oraz na podstawie danych na temat finansowania jednostek badawczych przez firmy z grupy kapitałowej w 2019 r. deklarowany w ankietach otrzymanych od firm. W przypadku firm, które nie nadesłały ankiet, wartość ta została przyjęta jako zero. Subindeks obliczany jest zgodnie ze wzorem:

$$I_i^3 = Max\left\{Min\left\{100 * \frac{NCBiR_i}{NCBiR_{10}}; 100\right\}; Min\left\{100 * \frac{\log(Fin_i + 1)}{\log(Fin_{10})}; 100\right\}\right\}$$

gdzie NCBiR_i to liczba projektów badawczych realizowanych przez i-tą firmę, NCBiR₁₀ to dolna wartość graniczna 10. decyla rozkładu liczby projektów badawczych realizowanych przez firmy z pierwszej 50. rankingu narodowych czempionów, Fin_i to wartość nakładów i-tej firmy na finansowanie jednostek badawczych w tys. zł, a Fin₁₀ to dolna wartość graniczna 10. decyla rozkładu nakładów na finansowanie jednostek badawczych firm z pierwszej 50. rankingu czempionów.

Wydajność pracy obliczana jest na podstawie danych o wartości dodanej i zatrudnieniu w grupie kapitałowej uzyskanych na potrzeby indeksu w kategorii gospodarka. Następnie wartość subindeksu obliczana jest zgodnie ze wzorem:

$$I_i^4 = Min\left\{100 * \frac{va_i}{va_4} \quad ; \quad 100\right\}$$

gdzie va_i to wartość dodana na jednego zatrudnionego w i-tej firmie, va₄ to dolna wartość graniczna czwartego kwartyła rozkładu wartości dodanej na zatrudnionego w firmach z pierwszej 50. rankingu czempionów.

Cały indeks w kategorii innowacyjność obliczany jest jako średnia ważona powyższych komponentów zgodnie ze wzorem:

$$I_i = 0,3 * I_i^1 + 0,25 * I_i^2 + 0,25 * I_i^3 + 0,2 * I_i^4$$

Indeks specjalny: zieloni czempioni

Wskaźnik obliczany jest na podstawie średniej ważonej trzech subindeksów, z których każdy obrazuje inny wymiar dbania o zazielenianie firm. Pierwszy z nich odzwierciedla stopień świadomości środowiskowej w firmie i wchodzi do głównego indeksu z wagą 20 procent:

$$: 20 * \mathbf{1}_{stopka}(i) + 20 * \mathbf{1}_{sprawozdanie}(i) + 20 * \mathbf{1}_{\acute{slad}}(i) + 20 * \mathbf{1}_{dostawcy}(i) + 20 * \frac{D_i}{19}$$

gdzie „stopka” to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które sprawozdały, że w służbowym mailu mają ustawioną stopkę sugerującą aby nie drukować wysłanego maila bez konieczności, „sprawozdanie” to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które przygotowują sprawozdają niefinansowe zgodnie z unijną dyrektywą 2014/95/EU, „ślad” to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które podjęły formalną decyzję o zbadaniu śladu węglowego w grupie, a „dostawcy” to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które zbadały co najmniej jednego nowego dostawcę pod kątem kryteriów środowiskowych. Odpowiednio: $\mathbf{1}_{stopka}$ $\mathbf{1}_{sprawozdanie}$ $\mathbf{1}_{\acute{slad}$ $\mathbf{1}_{dostawcy}$ to indykatory tych zbiorów. D_i to z kolei liczba udostępnionych danych, dotyczących wpływu grupy kapitałowej na środowisko, z wszystkich 19, o które zapytaliśmy.

Drugi wskaźnik odzwierciedla uwzględnienie aspektów środowiskowych w modelu zarządzania firmą i wchodzi do głównego indeksu z wagą 30 procent:

$$= 25 * \mathbf{1}_{ISO14001}(i) + 25 * \mathbf{1}_{ISO14040}(i) + 25 * \mathbf{1}_{zielone}(i) + 25 * Z_i$$

gdzie ISO14001 to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które stosują metody zarządzania środowiskowego zgodne z normą ISO 14001 lub podobną, ISO14040 to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które stosują metody LCA zgodne z normą ISO14040 lub podobną, „zielone” to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które wyemitowały zielone obligacje. Odpowiednio: $\mathbf{1}_{ISO14001}$ $\mathbf{1}_{ISO14040}$ $\mathbf{1}_{zielone}$ to indykatory tych zbiorów. Z_i to z kolei zmienna jakościowa obrazująca znaczenie osoby odpowiedzialnej za wpływ firmy na środowisko w strukturze organizacyjnej korporacji. Przyjmuje wartość 0, jeżeli firma nie wyszczególniła takiej osoby, 0,5 jeżeli osoba odpowiedzialna pełni przede wszystkim inne funkcje (np. prezes organizacji, szef działu PR), 1 jeżeli jest to osoba co najmniej na szczeblu dyrektorskim, dla której jest to główne zadanie (np. dyrektor departamentu polityki ekologicznej, szef działu EHS).

Trzeci wskaźnik odzwierciedla stopień, w jakim dane przedsiębiorstwo jest zbliżone do idealno-typowej firmy o obiegu zamkniętym. Wskaźnik ten wchodzi do indeksu zielonych czempionów z wagą 50 procent:

$$ZC_i^3 = 40 * \left\{ \min \left[\max \left(\frac{EE_i}{EE_k} - 0,1; 0 \right); 100 \right] + \min \left[\max \left(\frac{CC_i}{CC_k} - 0,1; 0 \right); 100 \right] + \min \left[\max \left(\frac{WC_i}{WC_k} - 0,1; 0 \right); 100 \right] + \frac{OZE_i^{EE}}{OZE_{max}^{EE}} + \frac{OZE_i^{heat}}{OZE_{max}^{heat}} + \frac{OWN_i}{OWN_{max}} \right] \Bigg/ 6 \\ + 40 * \left\{ \min \left[\max \left(\frac{CO2_i}{CO2_k} - 0,1; 0 \right); 100 \right] + \min \left[\max \left(\frac{Waste_i}{Waste_k} - 0,1; 0 \right); 100 \right] + \frac{REC_i}{REC_{max}} + \max \left(1 - \frac{Sewage_i}{Sewage_{max2}}; 0 \right) \right\} \Bigg/ 4 \\ + 20 * \left\{ \max \left(1 - \frac{Tobin_{i2019}}{Tobin_{i2018}}; 0 \right) + 1 - \mathbf{1}_{fine}(i) \right\} \Bigg/ 2$$

gdzie EE_i to zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w i-tej firmie, EE_k to zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w k-tego działu PKD, do której należy firma, CC_i to zużycie węgla kamiennego i brunatnego w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w i-tej firmie, CC_k to zużycie węgla kamiennego w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w k-tego działu PKD, do której należy firma, WC_i to zużycie wody w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w i-tej firmie, WC_k to zużycie wody w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w k-tego działu PKD, do której należy firma, OZE^{EE}_i to udział energii elektrycznej pozyskanej z odnawialnych źródeł energii w całości energii elektrycznej zużywanej w i-tej firmie, OZE^{EE}_{max} to maksymalna wartość tego wskaźnika w badanej próbie firm, OZE^{heat}_i to udział energii cieplnej pozyskanej z odnawialnych źródeł energii w całości energii cieplnej zużywanej w i-tej firmie, OZE^{heat}_{max} to maksymalna wartość tego wskaźnika w badanej próbie firm, OWN_i to udział energii elektrycznej wytworzonej wewnątrz grupy kapitałowej w całości energii cieplnej zużywanej w i-tej firmie, OWN_{max} to maksymalna wartość tego wskaźnika w badanej próbie firm, CO₂_i to emisja dwutlenku węgla w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w i-tej firmie, CO₂_k to emisja dwutlenku węgla w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w k-tego działu PKD, do której należy firma, Wast_i to masa powstałych w firmie odpadów niekomunalnych w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w i-tej firmie, Wast_k to masa powstałych odpadów niekomunalnych w przeliczeniu na jednostkę wartości dodanej w k-tym dziale PKD, do której należy firma, REC_i to udział odpadów przeznaczonych do recyklingu (wraz z odzyskiem wewnątrz grupy) w całości odpadów powstałych w i-tej firmie, REC_{max} to maksymalna wartość tego wskaźnika w badanej próbie firm, Sewage_i to ilość ścieków odprowadzonych do środowiska przez i-tą firmę, Sewage_{max2} to druga najwyższa wartość tego wskaźnika w badanej próbie firm, Tobin_{i2019} to suma wszystkich poniesionych opłat za korzystanie ze środowiska w i-tej firmie w 2019 r., Tobin_{i2018} to suma wszystkich poniesionych opłat za korzystanie ze środowiska w i-tej firmie w 2018 r. _{fine} to zbiór wszystkich czempionów narodowych, które otrzymały karę środowiskową w 2019 r. $\mathbf{1}_{fine}$ to indyktor tego zbioru.

Do obliczeń wykorzystano dane z lat 2018-2020 r. z wypełnionych przez grupy kapitałowe ankiet, a także dane Eurostatu na temat wartości referencyjnych dla działów PKD. W przypadku jakiegokolwiek braku w danych subindeks dla i-tej firmy przyjmował wartość zero.

Bibliografia

Raporty:

Rafał Bajczuk, Krzysztof Bolesta, Zbigniew Karaczun, Marcin Korolec, Oskar Kulik, Grzegorz Onichimowski, Arkadiusz Węglarz (2020), Zeroemisyjna Polska 2050, Fundacja WWF Polska, <https://www.wwf.pl/ZeroemisyjnaPolska>

Deloitte, European CFO survey autumn 2019, <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/topics/strategy/impact-and-opportunities-of-climate-change-on-business.html>

Ecoinnovation Scoreboard 2019, https://ec.europa.eu/environment/ecoap/indicators/index_en

Hauke Enge, Pol van der Pluijm, Marcin Purta, Eveline Speelman, Gustaw Szarek (2020), Neutralna Emisyjnie Polska 2050. Jak wyzwanie zmienić w szansę, McKinsey & Company, <https://www.mckinsey.com/pl/our-insights/carbon-neutral-poland-2050#>.

Europejski Kongres Finansowy (2020), Standard Zielonych Obligacji - co zmieniła przyjęta taksonomia, Sopot, https://fundacjacms.pl/wp-content/uploads/2020/04/KOF_marzec2020_Standard-Zielonych-Obligacji-co-zmieni%C5%82a-przyj%C4%99ta-taksonomia.pdf

Europejski Kongres Finansowy, Instytut Odpowiedzialnych Finansów, Know-how Hub Centrum Transferu Wiedzy, UN Global Compact Network Poland, red. Ludwik Kotecki (2020), Zielone finanse w Polsce, <https://ungc.org.pl/strefa-wiedzy/raport-zielone-finance-polsce/>

Innogy (2021), Zielone miasta i gminy, innogy.pl

KPMG (2020), The time has come (sustainability reporting), <https://home.kpmg/pl/pl/home/insights/2020/12/raport-the-time-has-come-the-kpmg-survey-of-sustainability-reporting-2020.html>

J. Rączka (2020), Droga Polski o neutralności klimatycznej w sektorze wytwarzania energii w 2050 r., Fundacja Przyjazny Kraj, http://przyjaznykraj.pl/wp-content/uploads/2020/07/Raport-o-drodze-Polski-do-neutralno%C5%9Bci-klimatycznej-w-2050_Fundacja-Przyjazny-Kraj.pdf

OECD (2020), Making the Green Recovery Work for Jobs, Income and Growth, oecd.org/coronavirus

PWC (2021), Wizja prezesów na czas po pandemii, pwc.pl

SYSTEMIQ, The Club of Rome (2020), A system change compass. Implementing the European Green Deal in a time of recovery, clubofrome.org

The Global Risks Report 2021, World Economic Forum, Marsh McLennan, SK Group, Zurich Insurance Group (2020), <http://wef.ch/risks2021>

United Nations Environment Programme (2020), Emissions Gap Report, <https://www.unep.org/emissions-gap-report-2020>

World Bank (2020), The Adaptation Principles. A Guide for Designing Strategies for Climate Change Adaptation and Resilience, <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34780>

WBCSD (2017a), CEO Guide to the circular economy, <https://www.wbcsd.org/Programs/Circular-Economy/Factor-10/Resources/CEO-Guide-to-the-Circular-Economy>

WBCSD (2017b), CEO Guide to climate-related financial disclosures, http://docs.wbcsd.org/2017/12/CEO_Guide_to_climate-related_financial_disclosure.pdf

WBCSD (2017c), CEO Guide to the Sustainable Development Goals, <https://www.wbcsd.org/Overview/Resources/General/CEO-Guide-to-the-SDGs>

WBCSD (2021), Vision 2050: Time to Transform, <https://timetotransform.biz/>

Publikacje oficjalne:

GUS (2020), Wskaźniki zielonej gospodarki w Polsce 2020,

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/srodowisko-energia/srodowisko/wskazniki-zielonej-gospodarki-w-polsce-2020,5,4.html>

Komunikat Komisji Europejskiej (2019), Europejski Zielony Ład, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl#documents

Komunikat Komisji Europejskiej (2020a), Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=COM:2020:98:FIN>

Komunikat Komisji Europejskiej (2020b), Nowa strategia przemysłowa dla Europy, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>

Komunikat Komisji Europejskiej (2020c), Strategia dla MŚP na rzecz zrównoważonej i cyfrowej Europy, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1593507563224&uri=CELEX:52020DC0103>

Komunikat Komisji Europejskiej (2020d), Strategia w zakresie wodoru na rzecz Europy neutralnej dla klimatu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=CELEX:52020DC0301>

Komisja Europejska (2020f), Dokument roboczy Służb Komisji. Sprawozdanie krajowe – Polska 2020, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european_semester_country-report-poland_pl.pdf

Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (2021), <https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/polityka-energetyczna-polski-do-2040-r/>

Podziękowania

Chcielibyśmy złożyć specjalne podziękowania dla firm, które odpowiedziały na naszą ankietę i udostępniły niepubliczne dane na temat swojej działalności gospodarczej na potrzeby rankingu. Są to:

Adamed Pharma S.A.

Agora S.A.

Alumetal S.A.

Asseco Poland S.A.

Barlinek

Boryszew Spółka Akcyjna

Cersanit S.A.

Ciech S.A.

Cyfrowy Polsat S.A.

Grupa Lotos S.A.

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.

KGHM Polska Miedź S.A.

LPP S.A.

PGE Polska Grupa Energetyczna S.a

Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Przedsiębiorstwo Państwowe Porty Lotnicze

Selena FM S.A.

Spółdzielnia Mleczarska Mlekovita

Stalprodukt S.A.

Synthos S.A.

Zakłady Farmaceutyczne Polpharma S.A.

